

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieviešana Latvijā

Pašvērtējuma ziņojums

Akadēmiskās informācijas centrs
2018

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Ziņojumu „Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieviešana Latvijā” sagatavojis Akadēmiskās informācijas centrs kā Latvijas nacionālais koordinācijas punkts EKI.

Ziņojuma sagatavošanā un informācijas apkopošanā iesaistītie eksperti:

Baiba Ramaņa,	<i>Akadēmiskās informācijas centra direktore</i>
Māris Stinkulis,	<i>Projektu eksperts, Akadēmiskās informācijas centrs</i>
Gunta Kinta,	<i>Projektu departamenta vadītāja, Akadēmiskās informācijas centrs</i>
Līva Šmaukstele,	<i>Izglītības kvalitātes valsts dienesta Kvalitātes novērtēšanas departamenta pārvaldes vecākā referente</i>
Vladislava Šķēle,	<i>Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra, Starptautiskās sadarbības un atbalsta daļas vadītāja</i>
Nelda Mikanova,	<i>Valsts izglītības attīstības aģentūra, Profesionālās izglītības projektu departamenta Pieaugušo izglītības pārvaldības nodaļas projektu vadītāja</i>

Šis ziņojums sagatavots ar Eiropas Komisijas projekta „National Europass Centre + EQF NCP 2018-2020” (Nr. VS/2018/0241) atbalstu.

Paustais viedoklis uzliek saistības tikai autoram (autoriem), un tas nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīts par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

Satura rādītājs

Saīsinājumi	5
Ievads	6
1. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procedūru normatīvais pamatojums un vispārīgs raksturojums	7
1.1. Īss pārskats ieviešanas vēsturē	7
1.2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa juridiskā, institucionālā un finansiālā konteksta apraksts (LKI 2.-4. līmenis)	10
1.3. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa juridiskā, institucionālā un finansiālā konteksta apraksts (LKI 5.-7. līmenis)	13
1.4. Izmantotie mehānismi katram no neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas posmiem: noteikšana – dokumentēšana – novērtēšana – apstiprināšana	16
1.5. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas kārtības un iespējamo prioritāšu noteikšana atbilstoši nozaru pieprasījumam	20
2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieguvumi, tostarp kvalifikācijas un / vai kvalifikācijas daļas piešķiršana	22
2.1. Atzišanas procesā iegūstamās kvalifikācijas	22
2.2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūto kvalifikāciju atbilstība formālās izglītības programmās iegūto kvalifikāciju standartiem	22
2.3. Mehānismi, kas saistīti ar iekļaušanos formālajā izglītībā	22
3. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas pasākumu saskaņotība ar citiem caurskatāmības un atzišanas instrumentiem	23
3.1. Saiknes apraksts un apstiprināšanas pasākumu saskaņotība ar LKI un EKI	23
3.2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu dokumentēšana, izmantojot Eiropas caurskatāmības instrumentus	23
3.3. Sinerģija starp apstiprināšanas pasākumiem un formālās izglītības kredītpunktu sistēmām	25
3.4. Neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni rezultātu atzišanas ieviešana	26
4. Atbalsts privātpersonām	27
4.1. Ieviestie atbalsta un konsultāciju pasākumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas īstenošanai	27
4.2. Nelabvēlīgā situācijā esošām grupām paredzētie īpašie pasākumi	28
4.3. „Prasmju audita” iespējas, veikšanas termiņi un mērķauditorija	29
4.4. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas nodrošinājums un pieejamība	29
5. Ieinteresēto pušu loma neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā	32
5.1. Ieinteresēto pušu iesaistīšana	32
5.2. Koordinācija starp ieinteresētajām pusēm	32
5.3. Sociālo partneru loma, veicinot darbā vai brīvprātīgā darbā sasniegto mācīšanās rezultātu identificēšanu un dokumentēšanu	33

6. Kapacitātes stiprināšana un kvalitātes nodrošināšana	35
6.1. Mehānismi un pasākumi darbinieku, kuri iesaistīti atzīšanas procesā, attīstībai	35
6.2. Mehānismi un pasākumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanas pieejamībai un izsniedzējiespējībai	36
6.3. Ieviestie un īstenotie kvalitātes nodrošināšanas mehānismi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanas procesa uzticamībai	36
7. Izvērtēšana un uzraudzība, monitorings	38
7.1. Atzīšanas pasākumu uzraudzības un izvērtēšanas mehānismi	38
7.2. Monitorings	39
Secinājumi	40
Pielikumi	41
1. pielikums. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas ceļā iegūtās profesionālās kvalifikācijas (LKI 3. līmenis) 2011.-2017.gadā alfabētiskā secībā	41
2. pielikums. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas ceļā iegūtās profesionālās kvalifikācijas (LKI 4. līmenis) 2011.-2017.gadā alfabētiskā secībā	42
3. pielikums. 2014-2015.gadā anketēšanā iegūtie dati pēc personu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas (LKI 3.-4. līmenis)	44
4. pielikums. 23 profesionālās izglītības kompetences centri	45

Saīsinājumi

AIC – Akadēmiskās informācijas centrs

All – augstākās izglītības iestādes

ECTS – Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma (*European Credit Transfer and Accumulation System*)

ECVET – Eiropas kredītsistēma profesionālajai izglītībai (*European Credit System for Vocational Education and Training*)

EKI – Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra

EQAVET – Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūra profesionālajā izglītībā (*European Quality Assurance in Vocational Education and Training*)

ESF – Eiropas Sociālais fonds

IKVD – Izglītības kvalitātes valsts dienests

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

JSPA – Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra

LKI – Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra

MK – Latvijas Republikas Ministru kabinets

NEP – Nozares ekspertu padome

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

PIKC – Profesionālās izglītības kompetences centrs

PINTSA – Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome

VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra

VISC – Valsts izglītības satura centrs

Ievads

Eiropas Savienības Padomes 2012.gada 20.decembra ieteikums par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu¹ nosaka, ka dalībvalstīm ne vēlāk kā 2018.gadā ir jāievieš pasākumi neformālās mācīšanās rezultātu atzišanai, kas nodrošina zināšanu, prasmju, kompetenču novērtēšanu, kā arī iespēju iegūt pilnu kvalifikāciju vai tās daļu. Saskaņā ar ieteikumu atzišanas procedūrai ir jāietver četri soļi – mācīšanās rezultātu noteikšana, dokumentēšana, novērtēšana un apstiprināšana – kā arī atzišanas procesam ir jāatbilst nacionālajām kvalifikāciju sistēmām un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (EKI). Šajā ziņojumā kvalifikācijas līmeņi norādīti atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (LKI), kam ir astoņi līmeņi un kas ir pielīdzināta EKI.

Šis ziņojums ir sagatavots ar **mērķi** sniegt pārskatu par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas² sistēmas izveidi un ieviešanu Latvijā, un saturiski tas ir balstīts uz ieteikumā noteikto principu aprakstu.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas sistēmas Latvijā ieviešanas posmi:

- 1. Izpētes posmā (2005-2007)** – analizētas citu valstu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas sistēmas, metodes un to piemērošanas iespējas salīdzinājumā ar Latvijas izglītības tradīcijām;
- 2. Normatīvā regulējuma izstrādes posmā (2009-2011)** – Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) vadītājā darba grupā panākta vienošanās par atzišanas pamatprincipiem, iesaistīto pušu pienākumu un tiesību noteikšana normatīvajos aktos, kā arī nepieciešamo normatīvo aktu izstrāde;
- 3. Ieviešanas posmā (2011-2016)** – īstenoti pasākumi normatīvajā regulējumā noteikto procedūru nodrošināšanai un iesaistīto pušu atbalstam, kā arī neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas iespēju popularizēšana sabiedrībā.

Lai nodrošinātu ieteikumā iekļauto principu ieviešanu politikas veidotāju līmenī, bija jāpanāk vienošanās par pamatprincipiem procesa nodrošināšanai, nosakot iesaistīto pušu atbildību un pienākumus, neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtējuma un apliecinājuma veidu, kā arī finansiālos aspektus. Par teorētisku pamatojumu kopīgam viedoklim kalpoja 2007.gadā izstrādātā „Neformālās izglītības atzišanas un prasmju novērtēšanas metodika”³, kas bija pirmais nacionāla līmeņa metodoloģiskais pētījums par neformālās mācīšanās atzišanu Latvijā.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieviešanai Profesionālās izglītības likumā (1999) 2010.gadā tika veikti nepieciešamie grozījumi⁴, nosakot atbildīgās institūcijas, kas koordinē un organizē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu (LKI 2.-4. līmenis). Kārtību, kādā tiek veikta neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana, nosaka Ministru kabinets (MK). Savukārt, 2011.gadā veiktie grozījumi⁵ Augstskolu likumā (1995) definēja principus ārpus studiju programmas sasniegtu mācīšanās rezultātu atzišanai (LKI 5.-7. līmenis), nosakot, ka neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātus jāatzīst atbilstoši attiecīgajā studiju programmā sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem, kā arī jāpiešķir atbilstošs kredītpunktu skaits.

1 Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikums par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu (2012/C 398/01), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32012H1222\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32012H1222(01)).

2 Šeit un turpmāk tekstā lietots termins „neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana”, attiecinot to uz procedūrām, kas Latvijā tiek piemērotas LKI 2.-7. līmeņa kvalifikācijām.

3 IZM Profesionālās izglītības administrācijas 2005-2007. gadā īstenots Nacionālās programmas projekts „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai”.

4 Grozījumi Profesionālās izglītības likumā, 10.06.2010., <https://likumi.lv/ta/id/212500-grozijumi-profionalas-izglitibas-likuma>.

5 Grozījumi Profesionālās izglītības likumā, 28.07.2011., <https://likumi.lv/ta/id/233707-grozijumi-augstskolu-likuma>.

Vispārējās izglītības programmas saturu skolēns var apgūt pašizglītības formā, t.i., ārpus izglītības iestādes. Novērtējumu par šādi apgūtu izglītības programmu var saņemt, nokārtojot eksāmenus izglītības iestādē, kura īsteno attiecīgo programmu⁶. Tādējādi, vispārējā izglītībā persona ārpus izglītības iestādes var apgūt formālās izglītības programmu, lai iegūtu vai uzlabotu vērtējumus vispārējās pamatzglītības mācību priekšmetos, iegūstot dokumentu par vispārējās pamatzglītības apguvi. Latvijas normatīvā regulējuma izpratnē eksternim – pilngadīgai personai, kura pašizglītības veidā gada laikā apgūst atbilstoši valsts vispārējās izglītības standartu prasībām noteikto izglītības satura daļu, – ir jābūt uzņemtam izglītības iestādē, un jau sākotnēji eksternis tiek iekļauts formālās izglītības sistēmā⁷. Vispārējā izglītībā pagaidām nav paredzēts atzīt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātus.

Akadēmiskās informācijas centrs pateicas Izglītības un zinātnes ministrijai (IZM), Izglītības kvalitātes valsts dienestam (IKVD), Valsts izglītības attīstības aģentūrai (VIAA), Jaunatnes starptautisko programmu aģentūrai (JSPA) un Nodarbinātības valsts aģentūrai (NVA) par sniegto aktuālo informāciju un atbalstu ziņojuma satura gatavošanā.

Ziņojumu paredzēts iesniegt IZM un pēc tam EKI Konsultatīvajai grupai⁸.

6 Izglītības likums, 8.pants. Izglītības ieguves formas, 29.10.1998., <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

7 MK noteikumi Nr.591 „Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārcelti uz nākamo klasi”, 13.10.2015., <https://likumi.lv/ta/id/277597-kartiba-kada-izglitojamie-tiek-uznemti-visparejas-izglitibas-iestades-un-specialajas-pirmsskolas-izglitibas-grupas>.

8 *European Qualifications Framework Advisory Group*.

1. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procedūru normatīvais pamatojums un vispārīgais raksturojums

1.1. Īss pārskats ieviešanas vēsturē

2001.gada 1. septembrī spēkā stājās grozījumi Izglītības likumā (1998), kad pirmo reizi tika definēta „neformālā izglītība” – ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība. Vienlaicīgi, Izglītības likums tika papildināts ar 46. pantu „Pieaugušo izglītības programmas”, nosakot pieaugušo neformālās mācīšanās programmu īstenošanas nosacījumus, kas paredz darba devēju, valsts vai privātpersonu interesēm atbilstošas izglītošanas nodrošināšanu ārpus formālās izglītības ietvariem. Tika ieviesti pieaugušo neformālās mācīšanās īstenošanas nosacījumi, kuri vēl neparedzēja neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu.

2004.gadā Eiropas Savienības Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji vienojās par kopējiem principiem neformālās mācīšanās atzišanā⁹, aicinot dalībvalstis nacionālā, reģionālā un nozaru līmenī veicināt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atpazīstamību. Ar mērķi pilnveidot profesionālās izglītības sistēmas atbilstību darba tirgus prasībām un izstrādāt vienotu metodiku profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei, no 2005. līdz 2007.gadam IZM Profesionālās izglītības administrācija īstenoja Nacionālās programmas projektu „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai”¹⁰. Projekta ietvaros tika izstrādāta „Neformālās izglītības atzišanas un prasmju novērtēšanas metodika”, kurā tika definēti šādi priekšnoteikumi neformālās mācīšanās atzišanas un novērtēšanas ieviešanai Latvijā:

1. Normatīvo aktu izstrādes nepieciešamība;
2. Sociālo partneru vienošanās par uzticamu procesa koordinēšanas institūciju;
3. Profesionālās kompetences noteiktas profesionālās kompetences;
4. Profesionālās kompetences novērtēšanas ekspertu sagatavošana;

Moduļu programmu izstrāde pretendentiem, kas nav pietiekami apguvuši profesionālās kompetences.

2009.gada 11. martā pieņemtajā valdības deklarācijā IZM tika noteikts uzdevums – ieviest neformālā veidā iegūto profesionālo zināšanu, prasmju un kompetenču atzišanu un nodrošināt profesionālās kvalifikācijas iegūšanu¹¹, ko MK apstiprināja 2009.gada 16. septembrī¹². 2009.gadā izstrādāja un 2010.gadā pieņēma Profesionālās izglītības likuma grozījumus, ar kuriem reglamentē neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu.

Normatīvajā regulējumā termins „ārpus formālās izglītības” (nevis „neformālās un ikdienas mācīšanās rezultāti”) tiek lietots saskaņā ar Izglītības likuma (1998) definīciju neformālajai izglītībai¹³, kas tiek īstenota „ārpus formālās izglītības”. Šajā ziņojumā lietota terminoloģija atbilstoši EKI

⁹ Draft Conclusions of the Council and of the representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on Common European Principles for the identification and validation of non-formal and informal learning, 18.05.2004., https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/3084932/Council_9175_04.pdf/45c4628f-1eef-4588-8e7b-abc09d112426. Saskaņā ar dokumenta tekstu šī secinājumu versija ir uzskatāma par apstiprinātu un likumīgu.

¹⁰ Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai. Teorētiskais pamatojums. Rīga: Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības administrācija, 2007. https://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/metmat/09_teor_pamatojums.pdf.

¹¹ Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību, 11.03.2009., <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/dombrovskis-1-deklaracija.pdf>.

¹² MK rīkojums Nr. 629 „Par koncepciju „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā””, 16.09.2009., <https://likumi.lv/doc.php?id=197894>

¹³ Izglītības likums, 29.10.1998., 1.pants. Likumā lietotie termini. „14¹) Neformālā izglītība – ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība.”.

kontekstam un Eiropas Savienības Padomes 2012.gada 20.decembra ieteikumam par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu.

Kopš 2010.gada Profesionālās izglītības likuma 29.¹ pants¹⁴ nosaka, ka neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana notiek, balstoties uz attiecīgā profesijas standarta prasībām, kā arī tiesības to novērtēt tiek deleģētas akreditētām profesionālās izglītības iestādēm vai eksaminācijas centriem.

2011.gada 22. februārī tika pieņemti MK noteikumi „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”¹⁵, kuros noteikta kārtība neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai (LKI 2.-4. līmenis), izveidojot atzišanas sistēmu ar noteiktām procedūrām. Minētie noteikumi neattiecas uz profesijām, kuru novērtēšanu regulē speciālie normatīvie akti, piemēram, likums „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzišanu”¹⁶. Pretendenta profesionālo kompetenci par maksu novērtē profesionālās kvalifikācijas eksāmenā atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtībai, kas ir līdzīga formālās izglītības sistēmā apgūto profesionālo kompetenču novērtēšanai. Maksu par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu LKI 2.-4. līmenī regulē MK noteikumi¹⁷ un tā tiek piemērota atbilstoši izglītības tematisko jomu programmu grupām un personu skaitam, kuras vienlaicīgi (līdz 12 personām) kārtā profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Atbilstoši normatīvajam regulējumam Latvijā LKI 2.-4. līmenī ir ieviesta neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas sistēma, ko koordinē IKVD.

No 2011. līdz 2015.gadam VIAA īstenoja Eiropas Sociālā fonda projektu „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, kura viens no mērķiem bija nodrošināt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas (LKI 2.-4. līmenis) aprobēšanu un popularizēšanu sabiedrībā. Šī projekta mērķa īstenošanu koordinēja IKVD kā projekta sadarbības partneris. Projekta ietvaros 80 personām tika nodrošināta un apmaksāta neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana (LKI 2.-4. līmenis). Lai popularizētu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu sabiedrībā, projekta ietvaros izveidotās Nozaru ekspertu padomes (NEP) izplatīja informāciju tautsaimniecības nozaru uzņēmumos.

2011.gada 1. augustā stājās spēkā grozījumi Augstskolu likumā (1995), papildinot to ar 59.² pantu „Studijas ārpus studiju programmām”, kas regulē jautājumu par profesionālās pieredzes un tādas izglītības atzišanu, kas nav „formālā izglītība”, kā arī nosaka iesaistīto pušu pienākumus un pamatprincipus neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai (LKI 5.-7. līmenis)¹⁸. Saskaņā ar minētajiem grozījumiem augstskolai vai koledžai (All) ir jāizvērtē personas iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtie mācīšanās rezultāti un, ja tie atbilst attiecīgās studiju programmas prasībām, tos jāatzīst, kā arī jāpiešķir atbilstošs kredītpunktu skaits. Grozījumi paredzēja, ka profesionālajā pieredzē sasniegtus mācīšanās rezultātus drīkst atzīt profesionālās vai akadēmiskās studiju programmās, piešķirot līdz 30% no studiju programmas kredītpunktiem. Atbilstoši minētajiem grozījumiem Augstskolu likumā (1995), tika izstrādāti MK noteikumi¹⁹, kas noteica kārtību un procedūras attiecībā uz personu, vērtētāju un augstskolu. Lai konkretizētu MK noteikto kārtību, katrā All izstrādāja savu nolikumu, kā arī izstrādāja precizējošu metodiku studiju un prakses rezultātu atzišanai. Tādējādi augstākās izglītības līmenī katrā All, pamatojoties uz normatīvo regulējumu, veidoja savu pieeju un praksi neformālās mācīšanās rezultātu novērtēšanai.

¹⁴ Grozījumi Profesionālās izglītības likumā, 30.06.2010., <https://likumi.lv/ta/id/212500-grozijumi-profesionalas-izglitiba-likuma>.

¹⁵ MK noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”, 22.02.2011., <http://www.likumi.lv/doc.php?id=226788>.

¹⁶ Likumā „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzišanu”, 20.06.2001., <https://likumi.lv/doc.php?id=26021>, ir noteiktas reglamentētās profesijas, kurās kvalifikācijas prasības nosaka akreditētas izglītības programmas un likumā noteiktajos gadījumos – profesionālās sertifikācijas noteikumi.

¹⁷ MK noteikumi Nr.791 „Profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru maksas pakalpojumu cenrādīs”, 10.09.2013., <https://likumi.lv/doc.php?id=259780>.

¹⁸ Grozījumi Augstskolu likumā, 14.07.2011., <https://likumi.lv/ta/id/233707-grozijumi-augstskolu-likuma>.

¹⁹ MK noteikumi Nr. 36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzišanas noteikumi”, 10.01.2012., zaudējuši spēku 17.08.2018.

IZM 2015.-2016.gadā īstenoja Eiropas Komisijas līdzfinansētu projektu „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana” ar mērķi pilnveidot neformālās un ikdienas mācīšanās un darba pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzišanas procedūras Latvijā All un pilnveidot normatīvo bāzi. Projekta ietvaros tika izstrādāti „Ieteikumi ārpus formālās izglītības apgūtājā vai profesionālajā pieredzē sasniegto studiju rezultātu vērtēšanā un atzišanā”²⁰ (LKI 5.-7. līmenis), kas paredzēti augstskolām, koledžām, kā arī sadarbības partneriem. Tāpat projekta ietvaros tika izstrādāti priekšlikumi piecu saistošo normatīvo aktu grozījumiem.

2018.gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi Augstskolu likumā (1995), papildinot to ar jaunu 59.³ pantu „Ārpus formālās izglītības apgūto vai profesionālajā pieredzē iegūto zināšanu, prasmju un kompetenču atzišana”, kas nosaka personas tiesības pretendēt arī uz neformālās mācīšanās rezultātu atzišanu augstākajā izglītībā atbilstoši studiju programmā sasniedzamajiem rezultātiem, piešķirot atbilstošus kredītpunktus. Vienlaicīgi stājās spēkā grozījumi Augstskolu likuma (1995) 59.² pantā „Studijas ārpus studiju programmām”, kas vairs nenosaka ierobežojumu piešķirt tikai 30% no studiju programmas kredītpunktiem, atzīstot profesionālajā pieredzē sasniegtos mācīšanās rezultātus. Atbilstoši minētajiem grozījumiem Augstskolu likumā (1995), 2018.gada 14. augustā tika pieņemti jauni MK noteikumi „Ārpus formālās izglītības apgūto vai profesionālajā pieredzē iegūto kompetenču un iepriekšējā izglītībā sasniegtu studiju rezultātu atzišanas noteikumi”²¹, kas nosaka vienotu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas kārtību un kritērijus augstākajā izglītībā (LKI 5.-7. līmenis).

1.2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa juridiskā, institucionālā un finansiālā konteksta apraksts (LKI 2.-4. līmenis)

Profesionālās izglītības likums (1999) nosaka pamatprincipus neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai LKI 2.-4. līmenī:

- Atzišana notiek balstoties uz attiecīgā profesijas standarta prasībām;
- Tiesības veikt atzišanu tiek deleģētas akreditētām profesionālās izglītības iestādēm vai eksaminācijas centriem;
- Kārtību neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai nosaka MK.

MK noteikumi precīzē atzišanas institucionālos principus, atzišanas procedūru, iesaistīto pušu tiesības, atbildību un pienākumus²², kā arī nosaka maksas cēnradī²³. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana LKI 2.-4. līmenī (skatīt 1.attēlu) tiek veikta profesionālās kvalifikācijas eksāmenā, kas neatšķiras no formālās izglītības programmu absolventiem organizētā eksāmena, kā arī eksāmena saturu un norisi nosaka vieni MK noteikumi²⁴. Izvērtējot tiesību piešķiršanu izglītības iestādei veikt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, būtiska nozīme ir akreditācijas komisijas novērtējumam par izglītības iestādes vai eksaminācijas centra pieredzi profesionālās kvalifikācijas eksāmenu organizēšanā atbilstoši darba tirgus prasībām.

20 Ieteikumi ārpus formālās izglītības apgūtājā vai profesionālajā pieredzē sasniegto studiju rezultātu vērtēšanā un atzišanā, ES programmas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā „Erasmus+” pamatdarbības KA3 „Atbalsts izglītības politikas reformām” projekts „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana”, Rīga, IZM, 2016, <http://www.izm.gov.lv/iv/eiropas-savieniba/erasmus-2014-2020/ieprieks-iegutas-izglitiba-pielidzinasana>

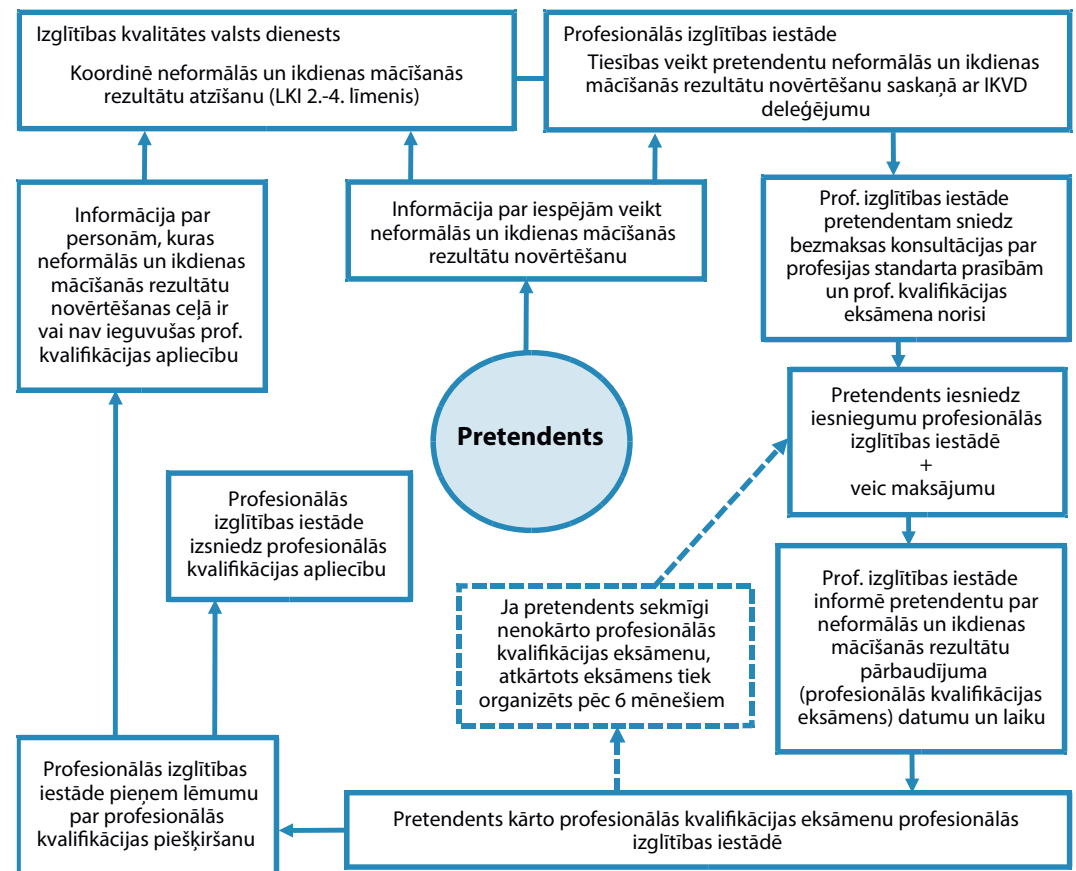
21 MK noteikumi Nr.505 „Ārpus formālās izglītības apgūto vai profesionālajā pieredzē iegūto kompetenču un iepriekšējā izglītībā sasniegtu studiju rezultātu atzišanas noteikumi”, 14.08.2018., <https://likumi.lv/ta/id/301013-arpus-formalas-izglitiba-apguto-vai-profesionalaja-pieredze-ieguto-kompetencu-un-ieprieksija-izglitiba-sasniegtu>.

22 MK noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”, 22.02.2011., <https://likumi.lv/doc.php?id=226788>.

23 MK noteikumi Nr.791 „Profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru maksas pakalpojumu cēnradis”, 10.09.2013., <https://likumi.lv/doc.php?id=259780> (līdz 1.01.2014. spēkā bija MK noteikumi Nr.432 „Noteikumi par profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru sniegto maksas pakalpojumu cēnradī”, 19.06.2012.).

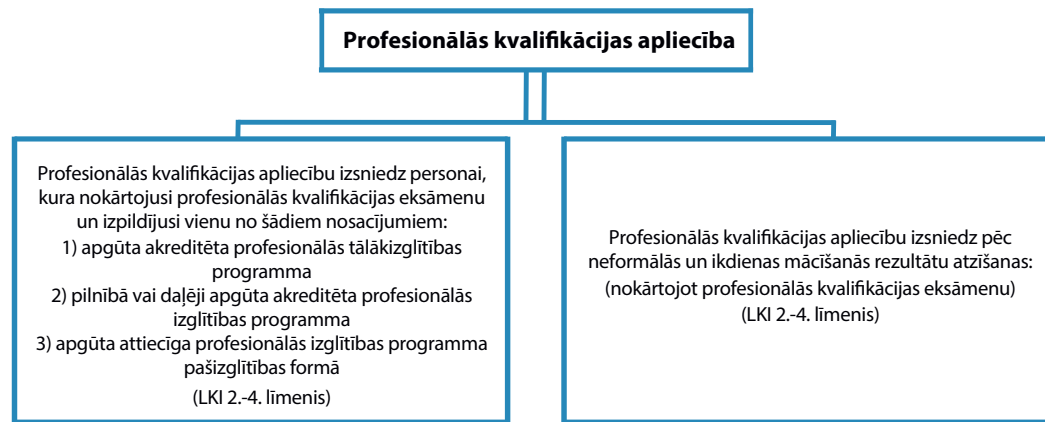
24 MK noteikumi Nr.662 „Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtība akreditētās profesionālās izglītības programmās”, 30.08.2011., <https://likumi.lv/doc.php?id=235206>.

1.attēls. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa shematiska secība LKI 2.-4. līmenis

Šobrīd profesionālās kvalifikācijas apliecību persona var iegūt divos veidos (skatīt 2.attēlu).

2.attēls. Profesionālās kvalifikācijas apliecības iegūšanas nosacījumi

Iegūt tiesības veikt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu bija aktuāli izglītības iestādēm, kas pretendēja uz profesionālās izglītības kompetences centra (PIKC; skatīt 4.pielikumu) statusu²⁵. PIKC ir profesionālās izglītības iestāde, kurā ir nepieciešamā materiālā bāze profesionālās kvalifikācijas ieguvei visās attiecīgajās nozares pamatprofesijās. Šādu centru uzdevums vienlaikus ir sniegt nepieciešamo metodisko atbalstu attiecīgās nozares profesiju apgūšanai citām profesionālās izglītības iestādēm un kalpot kā jaunāko tehnoloģiju apguves vietai gan jauniešiem, gan pieaugušajiem. PIKC pilda arī eksaminācijas centru funkcijas, tai skaitā veic neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu. Kopš 2015.gada PIKC statuss piešķirts arī izglītības iestādēm mākslas, mūzikas vai dejas jomā²⁶.

Nodrošinot vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskuma principu, neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas tiesības tika piešķirtas arī citām izglītības iestādēm, to skaitā privātām profesionālās izglītības iestādēm²⁷.

Deleģējums tiek sniegts uz termiņu līdz trim gadiem. No 2011. līdz 2017.gadam deleģētās profesionālās izglītības iestādes nodrošināja personām iespēju veikt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu vairāk kā 100 dažādās profesionālajās kvalifikācijās LKI 2.-4. līmenī. 2012.gadā novērtēšanu nodrošināja 34 izglītības iestādes, bet 2018.gadā 43 izglītības iestādes. Minēto izglītības iestāžu skaita pieaugums ir saistāms ar PIKC statusa piešķiršanas kārtību izglītības iestādēm mākslas, mūzikas vai dejas jomā.

Nepieciešamību ieviest neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas pakalpojumu akreditētā izglītības iestādē nosaka ārējie faktori:

1. Normatīvo aktu prasības izglītības iestādei nodrošināt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu;
2. Izglītības iestādes pašiniciatīva jauna pakalpojuma ieviešanā;
3. Pretendentu ieinteresētība pakalpojuma saņemšanā;
4. Darba devēju iniciatīva nodarbināto personu kvalifikācijas paaugstināšanai un profesionālās kompetences novērtēšanai;
5. Attīstības iespējas izglītības iestādei, dažādojot savu piedāvājumu.

25 Profesionālās izglītības likums, 15.¹ pants. Profesionālās izglītības kompetences centrs, 10.06.1999., <https://likumi.lv/doc.php?id=20244>.

26 MK noteikumi Nr. 495 „Kārtība, kādā piešķir un anulē profesionālās izglītības kompetences centra statusu mākslas, mūzikas vai dejas jomā”, 25.08.2015., <https://likumi.lv/doc.php?id=276178>.

27 IKVD iekšējie noteikumi Nr.6 „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevuma deleģēšanas kārtība”, 10.04.2012., http://www.ikvd.gov.lv/assets/files/deleg_lig/10.04.2012.ieksejie_noteikumi_Nr.6.pdf.

IKVD uztur reģistru par izglītības iestādēm, kas saņēmušas deleģējumu, un datubāzi par personām, kuras saņēmušas profesionālās kvalifikācijas apliecību. Datubāzes uzturēšanai izglītības iestādes IKVD sniedz informāciju par pretendentiem, kuri pieteikušies neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai un informāciju par personām, kuras atzišanas ceļā ieguvušas profesionālās kvalifikācijas apliecību. Centralizēti apkopota informācija nodrošina preventīvas darbības kvalitātes uzraudzībai un iespējas apkopot statistiku par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa attīstību un sasniegtajiem rezultātiem.

2011.gadā tika izstrādāti saistošie MK noteikumi, kas nosaka profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas maksas pakalpojumu cenrādi. Atbilstoši spēkā esošam cenrādim²⁸ pretendenta maksa par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu ir viszemākā gadījumā, ja pretendents vēlas kārtot eksāmenu atbilstošās izglītības programmas profesionālās kvalifikācijas eksāmena ietvaros, kas tiek organizēts tuvākajā laikā. Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu izglītības iestāde organizē atbilstoši pretendentu vēlmei – individuāli vai grupās līdz 12 personām. Piemēram, atbilstoši cenrādim par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu profesionālajā kvalifikācijā „aprupētājs” (LKI 3.līmenis) individuāli vienai personai maksa ir EUR 339,34, bet divpadsmit personu grupā katram jāmaksā EUR 52,25. Savukārt metinātāja profesionālajā kvalifikācijā (LKI 3. līmenis) individuāli vienai personai maksa ir EUR 357,13, bet divpadsmit personu grupā katram jāmaksā EUR 70,03. Noteiktās maksas atšķirība ir pamatā tam, ka personas, savstarpēji vienojoties ar izglītības iestādi, pārsvarā gadījumu izvēlas profesionālās kvalifikācijas eksāmenu kārtot grupā.

1.3. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa juridiskā, institucionālā un finansiālā konteksta apraksts (LKI 5.-7. līmenis)

Augstskolu likuma (1995) 59.² pants un 59.³ pants nosaka pamatprincipus neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai LKI 5.-7. līmenī: atzišana notiek balstoties uz personas iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē iegūto zināšanu, prasmju un kompetenču, kā arī iepriekšējā izglītībā sasniegtu studiju rezultātu atbilstību augstskolas vai koledžas attiecīgās studiju programmas sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem, piešķirot par to attiecīgus kredītpunktus. Kārtību un kritērijus neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai nosaka MK noteikumi²⁹, precizējot procedūras attiecībā uz personu, vērtētāju un lēmuma pieņemšanu. Tādējādi personai ir nodrošinātas tiesības vērsties jebkurā augstskolā vai koledžā, lai apliecinātu savas iepriekšējā izglītībā apgūtās vai neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātā iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences.

Profesionālajā pieredzē iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences var atzīt attiecīgās studiju programmas daļā, kuru veido prakse. Turklāt šiem mācīšanās rezultātiem jābūt sasniegtiem atbilstošā studiju kursā vai studiju modulī sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem, kuri apliecina iegūtās praktiskās zināšanas.

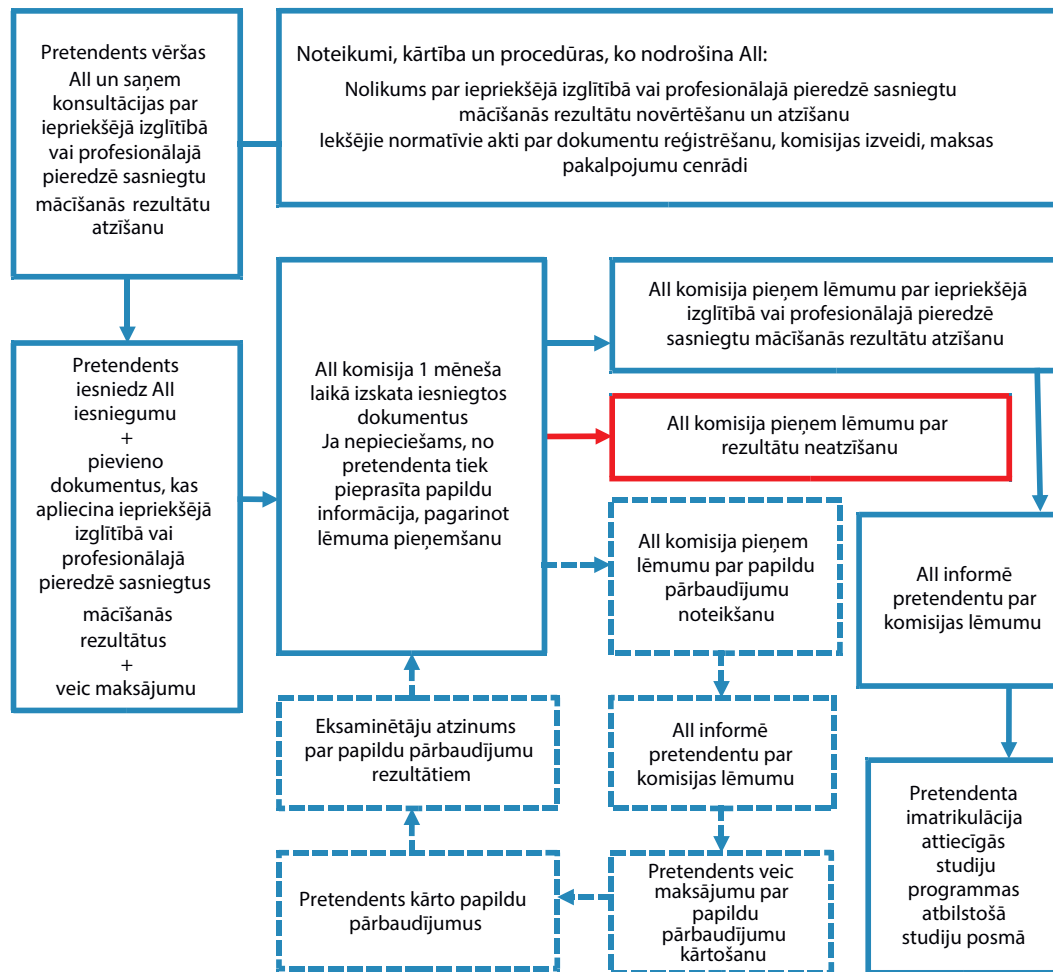
Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātā iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences var atzīt, ja tās atbilst augstākās izglītības pakāpei un ir sasniegti:

1. Tālākizglītības programmā, profesionālās pilnveides izglītības programmā vai citā izglītības programmā (izņemot pamatzglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes izglītības programmu), kurā iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences atbilst studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem;
2. Citos neformālās un ikdienas mācīšanās veidos (piemēram, pašizglītība) apgūtās zināšanas, prasmes un kompetences var atzīt arī studiju programmās, kurās sagatavo speciālistus reglamentētajās profesijās. Šādos gadījumos var atzīt tikai tādus studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī sasniedzamos mācīšanās rezultātus, kuri apliecina apgūtās teorētiskās zināšanas.

28 MK noteikumi Nr.791 „Profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru maksas pakalpojumu cenrādis”, 10.09.2013., <https://likumi.lv/doc.php?id=259780>.

29 MK noteikumi Nr.505 „Ārpus formālās izglītības apgūto vai profesionālajā pieredzē iegūto kompetenču un iepriekšējā izglītībā sasniegtu studiju rezultātu atzišanas noteikumi”, 14.08.2018., <https://likumi.lv/ta/id/301013-arpus-formalas-izglitiba-apguto-vai-profesionalaja-pieredze-ieguto-kompetencu-un-iepriekseja-izglitiba-sasniegta>.

3. attēls. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas procesa shematiska secība LKI 5.-7. līmenis

Katra All izstrādā nolikumu par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu novērtēšanu un atzīšanu un nosaka struktūrvienību, kas atbildīga par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas procedūru nodrošinājumu. Pamatojoties uz minēto nolikumu, augstskolā vai koledžā tiek izstrādāti iekšējie noteikumi nepieciešamo procedūru īstenošanai, izveidotas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas komisijas, izveidoti reģistri komisijas pieņemtajiem lēmumiem, kā arī maksas pakalpojumu cenrādis. Izstrādājot iekšējo kārtību, All ir jāņem vērā, ka personas pieteikšanās novērtējumam ir brīvprātīga, kā arī ir jāgarantē pretendentu privātums, vienlīdzīga un godīga pieeja visiem pretendentiem.

Procedūra paredz, ka All izveidotai komisijai viena mēneša laikā ir jāizvērtē personas iesniegtie dokumenti par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtiem mācīšanās rezultātiem un, ja tie atbilst attiecīgās studiju programmas prasībām, tos jāatzīst, kā arī jāpiešķir atbilstošs kredītpunktu skaits. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas procesā ir jānodrošina vienlīdzīga pieeja tiesību piemērošanā, un nevienam pretendentam nevar atteikt izmantot savas tiesības. Laika posmā no 2011.gada 1. augusta līdz 2018.gada 1. janvārim profesionālajā pieredzē sasniegtus mācīšanās rezultātus drīkstēja atzīt studiju programmās, piešķirot maksimums 30%

no studiju programmas ietvaros iegūstamajiem kredītpunktiem. 2018.gada 1. janvārī stājās spēkā Augstskolu likuma (1995) grozījumi³⁰, ar kuriem tika atcelts minētais ierobežojums.

Lēmumu par personas iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē iegūto zināšanu, prasmju un kompetenču atbilstību All attiecīgās studiju programmas sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem pieņem komisija, kas atsevišķos gadījumos dokumentu izvērtēšanai var piesaistīt ekspertu. Atsevišķās All komisijas lēmuma pieņemšanas procedūra paredz īpašus gadījumus, kad pirms komisijas lēmuma pieņemšanas tiek noskaidrots personas viedoklis³¹. Lēmumu par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanu vai par atteikumu atzīt sasniegtos mācīšanās rezultātus All nosūta personai un reģistrē īpašā attiecīgās All reģistrā, kas publiski nav pieejams.

Augstākās izglītības līmenī nav izstrādāts vienots maksas cenrādis par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu. Maksa par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu, kā arī maksa par komisijas noteiktajiem papildu pārbaudījumiem katrā augstskolā ir noteikta atšķirīgi. Piemēram, All nosaka atsevišķu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas cenrādi, bet maksa par komisijas noteiktajiem papildu pārbaudījumiem tiek piemērota saskaņā ar studiju procesa maksas pakalpojumu izcenojumu konkrētajā akadēmiskajā gadā.

Tādējādi, katra All, pamatojoties uz normatīvo regulējumu un metodiskajiem ieteikumiem, veido savu pieeju un praksi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanai, ko nosaka īstenotās studiju programmas veids – akadēmiskā vai profesionālās augstākās izglītības programma.

30 Grozījumi Augstskolu likumā, 29.11.2017., <https://likumi.lv/ta/id/295397-grozijumi-augstskolu-likuma>.

31 Nolikums par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanu Rīgas Stradiņa universitātē, https://www.rsu.lv/sites/default/files/imce/Dokumenti/Nolikumi/studiju_rezultatu_atzisanas_nolikums.pdf.

1.4. Izmantotie mehānismi katram no neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas posmiem: noteikšana – dokumentēšana – novērtēšana – apstiprināšana

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas posmu īstenošanai izmantojamie mehānismi un procedūras balstās uz normatīvajos aktos noteikto kārtību, kas nosaka iesaistīto pušu darbības, tiesības un pienākumus nepieciešamo procedūru secīgai veikšanai. Atzišanas posmos tiek izmantotas Eiropas vadlīnijās neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu vērtēšanai (CEDEFOP, 2015) piedāvātās metodes³².

Mācīšanās rezultātu noteikšana

LKI 2.-4. līmenis	LKI 5.-7. līmenis
<p>Mācīšanās rezultātu noteikšana tiek nodrošināta pretendenta paredzētajās bezmaksas konsultācijās par: 1) profesijas standarta prasībām un 2) profesionālās kvalifikācijas eksāmena norisi^a. Katras konsultācijas ilgums ir viena stunda.</p> <p>Konsultācijas nodrošina speciālists izglītības iestādē, kurš informē pretendentu par atzišanas procedūru un izmaksām, profesijas standartā iekļauto profesionālo kompetenču aprakstu, profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu, norisi un vērtēšanas kritērijiem. Konsultāciju laikā dialogā tiek konstatēti pretendenta profesionālajā pieredzē sasniegtie mācīšanās rezultāti. Pretendentam nav dokumentāri jāapliecina sava iepriekš iegūtā profesionālā kompetence, bet attiecīgo mācīšanās rezultātu apliecināšanai var būt vajadzīga vairāk nekā viena metode. Piemēram, var izmantot mutiskas intervijas, debates, portfolio un praktiskās pieredzes analīzi, kā arī deklarātīvo metodi, kas ir balstītas uz paša pretendenta prasmju noteikšanu un pierakstīšanu, ko apstiprina trešā puse^b.</p> <p>Praktiski visi pretendenti izmanto iespēju saņemt bezmaksas konsultācijas.</p> <p>Tā kā divas bezmaksas konsultācijas tiek nodrošinātas katram profesionālo kvalifikāciju ieguvušajam pretendentam, var lēst, ka kopumā laikā no 2011.gada līdz 2017.gadam personām sniegtas vairāk nekā 11 916 konsultācijas^c.</p>	<p>All iekšējā kārtība paredz pretendentu konsultēšanu par vērtēšanas un atzišanas procesu, par iespējamo rezultātu, kā arī par komisijas lēmumu apstrīdēšanas un pārsūdzības procesu. Konsultēšana ietver divas daļas: 1) konsultēšana par procesu un prasībām; 2) konsultēšana par saturu, ko parasti veic par studiju programmu atbildīgā persona.</p> <p>Konsultanta, kurš nevar būt vienlaicīgi arī vērtētājs, pienākumus var veikt ar studiju procesu saistīta persona, piemēram, All studiju daļas pārstāvis vai studiju programmas direktors. Augstskolai nav obligāti jāizveido šim nolūkam atsevišķs amats.</p> <p>Konsultants informē pretendentu par pašvērtējuma veikšanas nosacījumiem, lai pretendents veiksmīgāk spētu izvērtēt iepriekšējā pieredzē iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences. Pretendents pašvērtējumā ne tikai apraksta savu praktisko darbību, bet izanalizē to, un salīdzina sasniegtos mācīšanās rezultātus ar attiecīgās studiju programmas sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem.</p> <p>All nodrošina bezmaksas konsultācijas dokumentu iesniegšanas sakarā. Pretendenta informēšana par atzišanas procedūru pārsvarā tiek nodrošināta e-vidē.</p>

32 *European guidelines for validating non-formal and informal learning*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 104, Cedefop, 2015, http://www.cedefop.europa.eu/files/3073_en.pdf.

a MK noteikumu Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”, 9. punkts, 22.02.2012.

b Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtas profesionālās kompetences novērtēšana. Metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem, Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, Rīga, VĪAA, 2015.

c Profesionālās kvalifikācijas apliecību ieguvušo personu skaitu skatīt ziņojuma 1. un 2. pielikumā.

Mācīšanās rezultātu dokumentēšana

LKI 2.-4. līmenis	LKI 5.-7. līmenis
<p>Mācīšanās rezultātu dokumentēšanai, lai personas pieredzi padarītu uzskatāmu, nav noteiktas prasības attiecībā uz pretendenta iepriekšējo izglītību, nodarbinātību vai vecumu (pretendentam ir jābūt sasniegušam 18 gadu vecumu^d).</p> <p>Konsultācijās pretendentam tiek nodrošināta iespēja konstatēt savas profesionālās kompetences, izmantojot deklarātīvo metodi, ar kuras palīdzību konsultants pārrunās ar pretendentu konstatē, cik lielā mērā ir attīstīta pretendenta konkrētā profesionālā kompetence un kā profesionālās kompetences tiek pielietotas darba vidē. Lai konstatētu pretendenta profesionālo kompetenču pielietošanas intensitāti darba vidē un profesionālās kompetences apguves veidu, tiek lietota pašvērtējuma anketa^e.</p> <p>Izmantojot pretendenta pašvērtējumu, tiek noteiktas darbā un personiskajā pieredzē iegūtās profesionālās kompetences, kas saistītas ar profesionālo kvalifikāciju.</p>	<p>Dokumentēšanas posms ietver neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu dokumentāru apliecinājumu attiecībā pret sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem, to uzskaitīšanu, pierādījumu meklēšanu un dokumentu sakārtošanu novērtēšanai.</p> <p>All nodrošina konsultācijas pretendentiem bez maksas un palīdz noteikt, vai mācīšanās rezultāti, kurus viņi ir norādījuši, ir pareizi atlasīti, atbilstoši dokumentēti, sakārtoti un ir pilnībā sagatavoti novērtēšanai. Konsultants informē pretendentu par nepieciešamajiem dokumentiem, lai uzsāktu atzišanu.</p> <p>Iesniegumam par atzišanu pievieno dokumentus, kas apliecina iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtos mācīšanās rezultātus.</p> <p>Pēc All aptaujā 2016.gadā iegūtajiem datiem^f secināms, ka augstskolas vai koledžas personu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu dokumentēšanai izmanto galvenokārt portfolio metodi, retāk deklarātīvo metodi un spēju demonstrēšanas darba vidē vai simulācijas metodi.</p>

d Izglītības likuma 4. pantā „Izglītības obligātums” noteiktās prasības „Obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei un pamatizglītības iegūšana vai pamatizglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai.”

e Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtas profesionālās kompetences novērtēšana. Metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem, Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, Rīga, Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2015.

f Informācija no IZM 2015.-2016.gadā īstenotā Eiropas Savienības programmas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā „Erasmus+” pamatdarbības KA3 „Atbalsts izglītības politikas reformām” projekta „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana” ietvaros veiktās augstākās izglītības iestāžu aptaujas rezultātiem.

Mācīšanās rezultātu novērtēšana

LKI 2.-4.līmenis	LKI 5.-7. līmenis
<p>Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanai profesionālās izglītības iestāde organizē profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, kura saturu atbilstoši vienotai metodikai izstrādā pati izglītības iestāde. Persona pēc bezmaksas konsultācijām iesniedz profesionālās izglītības iestādē iesniegumu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanai. Iesniegumā persona izvēlas termiņu, kurā vēlas kārtot profesionālās kvalifikācijas eksāmenu: 1) akreditētas profesionālās izglītības programmas ietvaros vai 2) divu mēnešu laikā pēc pretendenta iesnieguma saņemšanas dienas.</p> <p>Novērtēšanas process tiek organizēts līdzīgi formālās izglītības eksaminējamām personām, kas atbilst Eiropas vadlīnijās par neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšanu definētajiem principiem par personas tiesībām, iesaistīto pušu pienākumiem, savstarpējās uzticības un tiesiskuma nodrošināšanu^g.</p> <p>Eksāmena sastāv no teorētiskās daļas (parasti testa veidā), kurā pārbauda personas zināšanas atbilstoši attiecīgajam profesijas standartam, un praktiskās daļas ar uzdevumiem un pārbaudījumiem atbilstoši profesijas standartā noteiktajām prasmēm un profesionālajām kompetencēm. Eksāmena komisija sastāvu no attiecīgās nozares darba devēju pārstāvjiem izveido profesionālās izglītības iestāde.</p> <p>Ja pretendents nenokārto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, tiek piemēroti tādi paši noteikumi kā formālajā izglītībā – atkārtoti profesionālās kvalifikācijas eksāmenu pretendents var kārtot ne ātrāk kā pēc 6 mēnešiem, sedzot eksāmena izmaksas.</p>	<p>Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanai augstskola vai koledža izveido vismaz vienu komisiju katrā studiju virzienā, ja All īsteno šim studiju virzienam atbilstošas studiju programmas.</p> <p>All komisija izvērtē iesniegumu ar tam pievienotajiem dokumentiem, pieņem lēmumu un, ja nepieciešams, nosaka pārbaudījumus mācīšanās rezultātu novērtēšanai. Lai neformālās un ikdienas mācīšanās rezultāti tiktu atzīti, ir jābūt izpildītiem šādiem kritērijiem:</p> <p>uzrādītie dokumenti satur skaidru, nepārprotamu un pilnīgu informāciju par sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem, personas iepriekš iegūtā izglītība atbilst uzņemšanas prasībām attiecīgajā studiju programmā;</p> <p>vienu kredītpunktu par ārpus formālās izglītības apgūtā vai profesionālajā pieredzē sasniegtiem mācīšanās rezultātiem var piešķirt, ja tie sasniegti vismaz vienu nedēļu ilgā (40 akadēmiskās stundas) izglītošanās procesā;</p> <p>pārbaudījumos, ja tādi ir noteikti, persona ir uzrādījusi attiecīgās studiju programmas vai tās studiju kursu prasībām atbilstošas zināšanas, prasmes un kompetences.</p> <p>Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu pārbaudījumu veidus komisija var noteikt atbilstoši mācīšanās rezultātu sasniegšanas veidam.</p> <p>Ja tiek atzīta personas profesionālā pieredze, tas ir iespējams attiecīgās studiju programmas daļā, kuru veido prakse. Personas profesionālo pieredzi var atzīt automātiski vai arī nokārtojot komisijas noteiktus atbilstošus pārbaudījumus.</p> <p>Ja tiek atzīta personas profesionālā pieredze attiecīgā studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, personai: 1) jākārtot attiecīgajā studiju kursā vai studiju modulī noteiktos pārbaudījumus vai 2) jākārtot komisijas noteiktus papildu pārbaudījumus.</p>

^g European guidelines for validating non-formal and informal learning. Cedefop, 2009.

Mācīšanās rezultātu apstiprināšana

LKI 2.-4. līmenis	LKI 5.-7. līmenis
<p>Personai, kura ir veiksmīgi nokārtojusi profesionālās kvalifikācijas eksāmenu (vērtējums 10 ballu skalā ne zemāk par 5 – viduvēji), profesionālās izglītības iestāde izsniedz valsts atzītu dokumentu – profesionālās kvalifikācijas apliecību (LKI 2.-4. līmenis).</p> <p>Laika posmā no 2011.gada līdz 2017.gadam neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanas ceļā profesionālās kvalifikācijas apliecību (LKI 2.-4. līmenis) ieguvas 5543 personas. No tām 2316 personas ieguvas LKI 3. līmeņa kvalifikāciju (skatīt 1.pielikumu), bet 3227 persona – LKI 4. līmeņa kvalifikāciju (skatīt 2.pielikumu). Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu ir veikta 77 profesionālajās kvalifikācijās, kas aptuveni ir puse no izglītības iestāžu piedāvātajām iespējām.</p>	<p>Mācīšanās rezultātu atzīšana tiek fiksēta All komisijas lēmumā. Tajā norāda atzīto mācīšanās rezultātu apmēru kredītpunktu izteiksmē, kā arī studiju programmas vai studiju kursa nosaukumu, kurā tiek ieskaitīti atzīto mācīšanās rezultātu kredītpunkti. All atzīšanas komisijas lēmumu paziņo pretendentiem. Pretendents atzīšanas komisijas lēmumu viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas var apstrīdēt pie augstskolas rektora vai koledžas direktora, savukārt augstskolas rektora vai koledžas direktora lēmumu viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas var apstrīdēt Administratīvajā tiesā.</p> <p>Persona, kura nestudē konkrētajā studiju programmā, pēc neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas var tikt imatrikulēta konkrētās studiju programmas attiecīgajā studiju posmā, ja nepieciešams, individuāli nosakot papildu apgūstamo studiju kursu vai studiju moduļu apjomu un attiecīgos pārbaudījumus.</p> <p>All jāizskata iespējas, kādā veidā tiek piešķirti kredītpunkti, ja pretendenti ir sasnieguši mācīšanās rezultātus citos mācīšanās apstākļos vai laika periodos.</p> <p>All pieredze neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanā ir atšķirīga, bet pārsvarā atzīšanas process ir uzsākts vismaz kopš 2012. gada. Statistika par atzīšanas rezultātiem atsevišķās augstskolās ir apkopota dažādu projektu sasniedzamo mērķu raksturojumam, prezentēta tematiskajos semināros un nesniedz kopējo raksturojumu par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas progresu. Atsevišķām All ir salīdzinoši lielāka pieredze neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanā – vidēji ap 40 personām gadā^h.</p>

^h Latvijas Universitātes un Rīgas Stradiņa universitātes prezentācijas 2016.gada 21. oktobrī projekta noslēguma konferencē; Latvijas Lauksaimniecības universitātes prezentācija AIC seminārā 2017.gadā.

1.5. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas kārtības un iespējamo prioritāšu noteikšana atbilstoši nozaru pieprasījumam

Mūsdienu darba tirgus un tehnoloģiju attīstība nereti rada nepieciešamību veikt izmaiņas nozaru darbiniekiem saistošajos normatīvajos aktos par darbinieku kvalifikācijas prasībām. Kā efektīvākais risinājums personām nepieciešamās kvalifikācijas apliecinājumam ir neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana (skatīt 1. tabulu).

Saistībā ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumā (2009) noteiktajām prasībām³³ par LKI 4. līmeņa profesionālo kvalifikāciju apliecināšana dokumenta nepieciešamību personām, kas veic dzīvojamo māju pārvaldīšanu laika posmā no 2012.gada līdz 2013.gadam profesionālās kvalifikācijas apliecinību ieguva 415 personas. Interesants ir fakts, ka vecākajai eksaminētajai personai, kura ieguva namu pārziņa profesionālo kvalifikāciju bija 77 gadi³⁴. 2012.gadā Valsts robežsardzes koledža uzsāka neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu profesionālajā kvalifikācijā „Valsts robežsardzes inspektors” (LKI 4. līmenis), kas deva iespēju arī valsts institūcijas – Valsts robežsardzes – darbiniekiem apliecināt savu darba pieredzē iegūto profesionālo kompetenci. No 2012.gada līdz 2017.gadam Valsts robežsardzes inspektora profesionālo kvalifikāciju ieguva 346 personas³⁵. No 2013.gada līdz 2017. gadam neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu profesionālās kvalifikācijas „aprūpētājs” (LKI 3. līmenis) apliecināšanai izmantojušas 927 personas, kā arī profesionālās kvalifikācijas „auklis” (LKI 4. līmenis) apliecinību ieguvušas 264 personas. Arī šo profesionālo kvalifikāciju ieguves pamatā ir atbilstošās nozares normatīvo aktu prasības par atbilstošās kvalifikācijas nepieciešamību sociālās aprūpes nozarē nodarbinātajiem darbiniekiem³⁶. 2015.gadā neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu profesionālajā kvalifikācijā „ugunsdzēsības un glābšanas dienesta ugunsdzēsējs glābējs” (LKI 4. līmenis) uzsāka Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža, bet 2016.gadā neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu profesionālajā kvalifikācijā „Valsts policijas jaunākais inspektors” (LKI 4. līmenis) uzsāka Valsts policijas koledža. Līdz 2017.gadam darba pieredzē iegūto profesionālo kompetenci apliecināja 942 iekšlietu sistēmas darbinieki³⁷.

1.tabula. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā 2011.- 2017.gadā visvairāk iegūtās profesionālās kvalifikācijas (LKI 3.-4.līmenis)

Profesionālā kvalifikācija (LKI līmenis)	Personu skaits
Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta ugunsdzēsējs glābējs (4)	680
Valsts robežsardzes inspektors (4)	346
Namu pārzinis (4)	415
Valsts policijas jaunākais inspektors (3)	262
Aprūpētājs (3)	927
Auklis (4)	264

33 Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likums, 13.pants. Dzīvojamās mājas pārvaldītāja profesionālā kvalifikācija, 4.06.2009., <https://likumi.lv/doc.php?id=193573>.

34 IKVD ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu laika posmā no 2011.gada līdz 2015.gadam, <https://ikvd.gov.lv/publikacijas/zinojumi-un-parskati/>.

35 IKVD ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu laika posmā no 2011.gada līdz 2015.gadam, <https://ikvd.gov.lv/publikacijas/zinojumi-un-parskati/>; IKVD apkopotie dati par kvalifikāciju ieguvušo personu skaitu līdz 2017.gadam.

36 MK noteikumi Nr.288 „Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanas kārtība”, 21.04.2008., <https://likumi.lv/doc.php?id=174327>, MK noteikumi Nr.404 „Prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrēšanas kārtība”, 16.07.2013., <https://m.likumi.lv/doc.php?id=258873>.

37 IKVD apkopotie dati par kvalifikāciju ieguvušo personu skaitu līdz 2017.gadam.

Laikā no 2011.gadam līdz 2017.gadam 47% no neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūtajām profesionālās kvalifikācijas apliecinībām (LKI 3.-4. līmenis) ir saistāmas ar normatīvo aktu vai specifisku prasību, piemēram, sertifikācija, piemērošanu personām, kas strādā attiecīgajā nozarē. Pārējo personu profesionālās kvalifikācijas pārsvarā iegūtas pēc pašu personu motivācijas novērtēt savu profesionālo kompetenci vai arī darba devēju iniciatīvas. Profesionālās kompetences novērtēšana ir iespēja, ko izmanto ne tikai darbinieki, bet arī darba devēji. LKI 2. līmeņa profesionālās kvalifikācijas darba tirgū nav plaši pieprasītas, tāpēc neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana minētā kvalifikācijas līmeņa profesijās nav veikta.

2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieguvumi, tostarp kvalifikācijas un / vai kvalifikācijas daļas piešķiršana

2.1. Atzišanas procesā iegūstamās kvalifikācijas

Latvijā neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana un novērtēšana ir nodrošināta kvalifikācijās, kas iegūstamas, mācoties formālajā izglītībā – profesionālā pamatizglītībā, arodizglītībā, profesionālā vidējā izglītībā, profesionālā tālākizglītībā un augstākajā izglītībā.

2.2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūto kvalifikāciju atbilstība formālās izglītības programmās iegūto kvalifikāciju standartiem

Latvijas kvalifikāciju sistēma balstās uz formālajā izglītībā sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem, kas tiek attiecināti arī uz neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas kārtību. Sasniedzamie mācīšanās rezultāti profesionālajā izglītībā (LKI 2.-4. līmenis) ir noteikti valsts profesionālās izglītības standartos, profesijas standartos un profesionālās izglītības programmās, bet sasniedzamo mācīšanās rezultātu apguves kvalitāti apliecina akreditācija un valsts noslēguma pārbaudījumi.

Augstākās izglītības programmas (LKI 5.-7. līmenis) veido saskaņā ar atbilstošiem valsts izglītības standartiem un/vai profesiju standartiem – profesionālās augstākās izglītības programmas. Augstākās izglītības programmas sasniedzamos mācīšanās rezultātus nosaka programmas saturs, kuru veido kursi un moduļi, kā arī praktiskās mācības profesionālās augstākās izglītības programmās. Pilnu kvalifikāciju augstākajā izglītībā apliecina noteikts kredītpunktu skaits. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana ir iespējama, apliecinot apgūtās daļas no studiju programmas apjoma, kas ir līdzīgs daļējai kvalifikācijas atzišanai, bet bez formāla izglītības apstiprinājuma dokumenta.

2.3. Mehānismi, kas saistīti ar iekļaušanos formālajā izglītībā

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas mērķis LKI 2.-4. līmeņa profesionālajām kvalifikācijām tiešā veidā neparedz personas iekļaušanos formālajā izglītībā. Pēc profesionālās kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas persona iegūst profesionālās kvalifikācijas apliecību, kas dod iespēju personai integrēties darba tirgū. Taču profesionālās kvalifikācijas apliecība var kalpot arī par pamatu tālākai izglītības turpināšanai atbilstošās profesionālās izglītības jomas formālās izglītības programmā. Šajā gadījumā personas iepriekšējā izglītībā sasniegtie mācību rezultāti tiek izvērtēti izglītības iestādē, un lēmumu par uzņemšanu formālās izglītības programmā pieņem izglītības iestāde atbilstoši konkrētās formālās izglītības programmas uzņemšanas prasībām. Profesionālās kvalifikācijas apliecība (LKI 2.-4. līmenis) nedod tiesības uzsākt studijas augstākās izglītības programmās.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas mērķis augstākajā izglītībā (LKI 5.-7. līmenis) ir nodrošināt personai tiesības turpināt studijas tajā All studiju programmā, kurā tiek atzīti mācīšanās rezultāti. Saskaņā ar Augstskolu likuma (1995) 59.² pantu personai ir tiesības reģistrēties augstskolā vai koledžā atsevišķu studiju moduļu vai studiju kursu apguvei. Reģistrēšanās kārtību nosaka attiecīgā augstākās izglītības iestāde. Par studiju moduļa vai studiju kursa apguvi personai izsniedz apliecību, kurā iekļauta informācija par apgūto kredītpunktu skaitu un mācīšanās rezultātu vērtējumu. Personai ir tiesības ilgākā laika posmā uzkrāt ar apliecībām apstiprinātu studiju darba apjomu un, ja personai ir atbilstoša iepriekšējā izglītība, pieprasīt, lai All izvērtē darba apjoma atbilstību studiju programmām vai to posmiem, piešķirot par to attiecīgus kredītpunktus.

3. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas pasākumu saskaņotība ar citiem caurskatāmības un atzišanas instrumentiem

3.1. Saiknes apraksts un apstiprināšanas pasākumu saskaņotība ar LKI un EKI

Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra (LKI) ir izveidota 2010.gadā. Izglītības likumā kopš 2015.gada ir definēta LKI³⁸, kas ir astoņu līmeņu sistēma un aptver visas izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība un augstākā izglītība), veidus (vispārējā, profesionālā un akadēmiskā) un formas (formālā, pašizglītība, neformālā un ikdienas mācīšanās). LKI ir piesaistīta Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.

LKI līmeņi ir balstīti uz mācīšanās rezultātiem, un katrā nākamajā kvalifikācijas līmenī sasniedzamās zināšanas, prasmes un kompetences ir ietvertas iepriekšējā kvalifikācijas līmenī. Minētais princips tiek attiecināts kā uz formālo kvalifikāciju iegūšanu, tā arī uz neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu. Profesionālās kvalifikācijas apliecība (LKI 2.-4.līmenis), ko persona iegūst pēc neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas, atbilst attiecīgā LKI līmeņa formālās kvalifikācijas mācīšanās rezultātiem.

Latvijas augstākās izglītības ietvarstruktūrā (LKI 5.-8. līmenis), kas tika integrēta LKI, katra kvalifikācija raksturota ar līmeni, sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem un to sasniegšanai nepieciešamo darba apjomu (kredītpunkti). Atbilstoši augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūrai sasniedzamie mācīšanās rezultāti tiek summatīvi uzskaitīti (kursi, moduļi) un novērtēti, piešķirot kredītpunktus, kā arī sistematizēti pēc apguves nosacījumiem (obligātā, ierobežotās izvēles un izvēles daļa) vai veidiem (akadēmiskā, profesionālā). Tādējādi, neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas nosacījumi augstākajā izglītībā paredz, ka tiek atzīta kvalifikācijas daļa, kas pieder pie attiecīgā līmeņa kvalifikācijas³⁹.

Sākot ar 2013.gada 19. aprīli, augstākās izglītības diploma pielikumā kvalifikācijas līmeni norāda EKI vai LKI līmeni, vai EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni⁴⁰.

Sākot ar 2017.gada 1. janvāri, visos valsts atzītos profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecināšos dokumentos jānorāda atbilstošais LKI līmenis⁴¹.

3.2. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu dokumentēšana, izmantojot Eiropas caurskatāmības instrumentus

Tradicionāli Latvijā par nozīmīgiem atbalsta sniedzējiem neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni uzskatāmas jaunatnes organizācijas un jauniešu centri, kuru īstenotās neformālās mācīšanās un interešu izglītības programmas un sniegtās brīvprātīgā darba iespējas nodrošina jauniešiem iespējas turpmākai profesionālās vai augstākās izglītības turpināšanai.

Viens no nozīmīgākajiem neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni ietvariem Latvijā un citur ES ir programma „Erasmus+: Jaunatne darbībā”, kas vienlaikus piedāvā arī iegūto kompetenču atzišanas mehānismu – *Youthpass* sertifikātu. Atbilstoši Eiropas Padomes ieteikumam (2012) par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu *Youthpass* izmantošanas mērķis ir atvieglot mācīšanās rezultātu atzišanu⁴².

38 Grozījumi Izglītības likumā, 2.07.2015., <https://likumi.lv/ta/id/275053-grozijumi-izglitibas-likuma>.

39 Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Situācijas izvērtējums 2016. gadā, AIC, 2016, http://www.nki-latvija.lv/content/files/LKI_attistiba_situacijas_izvertejums_2016.gada.pdf.

40 MK noteikumi Nr.202 „Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītos augstāko izglītību apliecināšos dokumentus”, 16.04.2013., <https://likumi.lv/doc.php?id=256157>.

41 MK noteikumi Nr.451 „Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecināšos dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecināšos dokumenti”, 21.06.2005., <https://likumi.lv/doc.php?id=111580>.

42 Eiropas Padomes ieteikums par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu (2012/C 398/01), 20.12.2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A32012H1222%2801%29>.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam viens no apakšmērķa rīcības virzieniem ir noteikts paplašināt neformālās un ikdienas mācīšanās iespēju bērniem un jauniešiem⁴³. Šajās pamatnostādnes ir noteikts mērķis veicināt jauniešu neformālās mācīšanās prasmju atzišanas un novērtēšanas sistēmas attīstību, kā arī līdz 2016.gada 2.pusgamam ir jāievieš *Youthpass* rīks neformālās mācīšanās atzišanai nacionālā līmenī. Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra ir atbildīgā institūcija par minētā mērķa ieviešanu Latvijā⁴⁴. Pamatnostādnes rezultatīvajos rādītājos „Organizāciju skaits, kas lieto *Youthpass* sertifikātu neformālās izglītības prasmju atzišanai” un „Jauniešu skaits, kas ir saņēmuši sertifikātu” līdz 2020.gadam paredzētie rezultāti šobrīd ir vairākkārtēji pārsniegti (skatīt 2. tabulu), kas liecina par *Youthpass* rīka atpazīstamību un pielietošanu neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni dokumentācijai.

2.tabula. Plānotie un sasniegtie rezultāti *Youthpass* rīka ieviešanai

	Organizāciju skaits, kas lieto <i>Youthpass</i> sertifikātu neformālās mācīšanās prasmju atzišanai 2017.gadā	Organizāciju skaits, kas lieto <i>Youthpass</i> sertifikātu neformālās mācīšanās prasmju atzišanai 2020.gadā	Jauniešu skaits, kas ir saņēmuši <i>Youthpass</i> sertifikātu 2017.gadā	Jauniešu skaits, kas ir saņēmuši <i>Youthpass</i> sertifikātu 2020.gadā
Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam	50	100	750	1500
Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras dati 2018.gada maijā	601		16 490	

2015.gadā Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra īstenoja pilotprojektu „Level Up!” ar mērķi veicināt neformālo mācīšanos un padarīt jauniešu mācīšanās rezultātus atpazīstamus. Projekta ietvaros tika aprobēta *Youthpass* sertifikāta izmantošana jauniešu dalības apliecinājumam vietējās aktivitātēs Latvijā, īpaši šī dokumenta otrā daļa – mācīšanās rezultātu pašizvērtēšana. Projekta rezultāti apliecināja, ka *Youthpass* sertifikāta izmantošana var būtiski palielināt jauniešu konkurētspēju darba tirgū, ja viņi neformālajā izglītībā ir ieguvuši jaunas kompetences, ja jaunieši to apzinās un spēj formulēt, kā arī darba devējs atpazīst un atzīst šo pieredzi un tās pievienoto vērtību⁴⁵. Ar mērķi veicināt diskusiju par nākamajiem soļiem jauniešu neformālās mācīšanās rezultātu atzišanai Latvijā, 2016.gadā Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra organizēja Nacionālo forumu „Neformāls un atzīts”, kurā panākts jomas ekspertu un jauniešu atbalsts neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni atzišanas sistēmas izveidei nacionālā līmenī.

Izglītības un zinātnes ministrija ir izveidojusi darba grupu un līdz 2020.gada 31. decembrim plāno ieviest neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni jomā atzišanas sistēmu Latvijā (skatīt 3.4.apakšnodalu).

43 Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam. 2. Apakšmērķa „Individu prasmes: veicināt vērtībuzglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē” rīcības virzieni, 2.3. Ārpus formālās izglītības iespēju un pieejamības bērniem un jauniešiem paplašināšana <https://likumi.lv/doc.php?id=266406>.

44 Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra ir Izglītības un zinātnes ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras mērķis ir veicināt jauniešu aktivitāti un mobilitāti, līdzdalību jaunatnes brīvprātīgā darba, neformālās mācīšanās un jaunatnes informācijas programmās un projektos, kā arī veicināt jauniešu neformālo mācīšanos saistībā ar mūžizglītību, <https://jaunatne.gov.lv/lv>.

45 JSPA, Latvijā tiks ieviesta neformālās izglītības jaunatnes darbā atzišanas sistēma. Papildināts ar foruma laikā izstrādātajām rekomendācijām, <http://jaunatne.gov.lv/lv/raksti/latvija-tiks-ieviesta-neformalas-izglitiba-jaunatnes-darba-atzisanas-sistema-papildinats-ar>.

Europass dokumentu izmantošana Latvijā, sākot ar 2005.gadu, ir palielinājusies, par ko liecina tiešsaistē izveidoto dokumentu statistika. Iegūtās izglītības un darba pieredzes aprakstam galvenokārt tiek izmantots *Europass CV* un Valodu pase (*Language passport*), ko līdz 2018.gada maijam tiešsaistes redaktorā izmantojuši vairāk nekā 875 tūkstoši iedzīvotāju⁴⁶. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procedūra LKI 2.-4. līmenī neparedz personas zināšanu, prasmju un kompetenču dokumentāru apliecinājumu, tāpēc dati par *Europass* dokumentu izmantošanu šajā kontekstā netiek apkopoti.

All konsultācijas par personu iepriekšējās darba pieredzes un izglītības apliecinājumiem dokumentiem tiek balstītas uz *portfolio* metodes principiem, lai palīdzētu personai sistematizēt minētos dokumentus un noteikt to atbilstību augstākās izglītības programmas sasniedzamajiem rezultātiem. Kā viens no neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu dokumentēšanas rīkiem tiek izmantots *Europass* dokuments. No All aptaujas datiem⁴⁷ secināms, ka apmēram 40% gadījumos personas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu pārskatāmībai atzišanas procesā izmanto *Europass* dokumentu. Divām no 45 aptaujātajām All ir pieredze pretendenta *Youthpass* sertifikātu izvērtēšanā.

3.3. Sinerģija starp apstiprināšanas pasākumiem un formālās izglītības kredītpunktu sistēmām

Lai gan Latvijā profesionālajā izglītībā nav izveidota kredītsistēma, atsevišķu ECVET principu ieviešana jau norisinās kā daļa no profesionālās izglītības reformām. Piemēram, notiek profesionālās izglītības modularizācija, tiek definēti sasniedzamie rezultāti profesionālās izglītības programmās, pārskatīti profesiju standarti, kā arī nodrošināta neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana⁴⁸. Vislielāko risku izglītības iestādes saskata kredītpunktu piešķiršanā, pielīdzināšanā un atzišanā par kādu daļu no kvalifikācijas (pārnese no citas valsts)⁴⁹. ECVET principu ieviešana moduļu (vienību) atzišanā ar apliecinību vai sertifikātu (vairāku šādu apliecinību/sertifikātu kopums veido kvalifikāciju) mazinātu skolu pamatušo audzēkņu skaitu, jo audzēkņiem arī pēc gada mācībām var izsniegt apliecinājumu par zemākas kvalifikācijas iegūvi. Līdzīga pieeja tiktu attiecināta arī uz neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu⁵⁰.

No 2011. līdz 2015.gadam ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros tika izstrādāti „Metodiskie ieteikumi modulāro profesionālās izglītības programmu izstrādei”⁵¹ ar mērķi profesionālās izglītības sistēmā ieviest uz profesionālajām kompetencēm balstītu izglītības procesu un uz sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem vērstu pieeju. Metodiskajos ieteikumos ir piedāvāts, ka moduļa apguves rezultātā pēc sasniedzamo mācīšanās rezultātu novērtēšanas varētu iegūt kompetenču punktus (ECVET) izmērāmu profesionālo kvalifikāciju vai profesionālās kvalifikācijas daļu.

Profesionālās izglītības likuma (1999) grozījumi⁵² (spēkā no 2017.gada 6. jūlija) nosaka, ka audzēkņim, kurš apguvis akreditētas modulārās profesionālās izglītības programmas moduli vai vairākus modulus, izglītības iestāde izsniedz apliecinību par attiecīgā moduļa vai attiecīgo moduļu

46 Cedefop, *Europass website activity report since February 2005 (Latvia, Latvian)*, 2018, https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/statistics_lv_sincestart_1.pdf.

47 Informācija no IZM 2015.-2016.gadā īstenotā Eiropas Savienības programmas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā „Erasmus+” pamatdarbības KA3 „Atbalsts izglītības politikas reformām” projekta „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana” ietvaros veiktās augstākās izglītības iestāžu aptaujas rezultātiem.

48 Valsts izglītības attīstības aģentūra (2015). Ieteikumi par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā, https://viaa.gov.lv/library/files/original/leteikumi_ECVET_20ievie_c5_a1anai_20LV.pdf.

49 Turpat.

50 Turpat.

51 Metodiskie ieteikumi modulāro profesionālās izglītības programmu izstrādei. Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2015. Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (Vienošanās: Nr. 2010/0274/1DP/1.2.1.1.1/10/IPIA/VIAA/001). http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/metmat/metiet_modul_prog_izstr_2015.pdf.

52 2017.gada 5.jūlija Grozījumi Profesionālās izglītības likumā, <https://likumi.lv/ta/id/292030-grozijumi-profesionalas-izglitiba-likuma>.

apgūvi⁵³. Apliecību par moduļa apguvi izglītības iestādes var izgatavot savā formātā, sniedzot papildu informāciju par apgūto moduli⁵⁴.

Augstākajā izglītībā (LKI 5.-8. līmenis) ir paredzēts, ka persona var iegūt augstāko izglītību (vai iestāties noteiktajā augstākās izglītības posmā), pierādot, ka tai ir valsts izglītības standartā iekļautas zināšanas un prasmes. Augstākajā izglītībā tiek lietoti nacionālie kredītpunkti, kas Latvijā definēti kā vienas nedēļas pilna laika studiju darba apjoms. Vienam studiju gadam paredzētais apjoms pilna laika studijās ir 40 kredītpunkti. Pārreķinot ECTS kredītpunktus, Latvijas kredītpunktu skaits jāreizina ar 1,5.

3.4. Neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni rezultātu atzišanas ieviešana

Jaunatnes likumā (2009) ir noteikts neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni mērķis sniegt zināšanas, veidot prasmes, iemaņas un attieksmes, kā arī veicināt jauniešu vispusīgu attīstību un aktīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē⁵⁵. Jauniešu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas principi Latvijā pašreiz nav definēti.

Jauniešu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieviešana Latvijā ir saistāma ar vairākos vidēja termiņa valsts plānošanas dokumentos noteiktiem uzdevumiem, kas nākotnē var kalpot par pamatu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai.

Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam⁵⁶ saistībā ar jauniešu neformālo mācīšanos noteikts rīcības virziena mērķis palielināt nodarbinātības īpatsvaru vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem no 67% 2011.gadā līdz 73% 2020.gadā. Starp galvenajiem veicamajiem uzdevumiem ir noteikts nodrošināt jauniešu iesaistīšanos neformālajā izglītībā un brīvprātīgajā darbā; jauniešu nodarbinātības veicināšanu, t.sk. karjeras izglītības sistēmas attīstību, atbalsta pasākumi jauniešiem – bezdarbniekiem pirmās darba pieredzes iegūšanai.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam viens no apakšmērķa rīcības virzieniem nosaka paplašināt neformālās mācīšanās iespēju bērniem un jauniešiem⁵⁷. Tas ietver mūžizglītības kompetenču apguves iespēju nodrošināšanu, atbalstot neformālās mācīšanās programmu īstenošanu, lai stiprinātu bērnu un jauniešu pilsonisko apziņu un 21.gadsimta kompetences un prasmes.

Saskaņā ar Jaunatnes politikas īstenošanas plāna 2016.-2020.gadam⁵⁸ noteikto rīcības virzienu izglītības un zinātnes ministrijas vadībā Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra, pašvaldības un Nodarbinātības valsts aģentūra kopā izstrādā vienotu modeli neformālās mācīšanās darbā ar jaunatni attīstīšanai un atzišanai valsts mērogā, veicinot arī neformālās mācīšanās metožu izmantošanu. Līdz 2020.gada 31. decembrim ir paredzēts izstrādāt jauniešu neformālās mācīšanās laikā iegūto kompetenču atzišanas mehānismu, definīciju un sagatavot nepieciešamos grozījumus Jaunatnes likumā un citos saistošos normatīvajos aktos. Kā rezultatīvais sasniegums rādītājs ir noteikts palielināt jauniešu, kuri uzskata, ka viņiem ir nodrošinātas visas iespējas pavadīt brīvo laiku, procentuālo īpatsvaru.

53 Profesionālās izglītības likums, 6.pants. Profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti. <https://likumi.lv/doc.php?id=20244>.

54 VISC, Profesionālās izglītības programmas, <http://visc.gov.lv/profizglitiba/programmas.shtml>.

55 Jaunatnes likums, 8.05.2008., <https://likumi.lv/doc.php?id=175920>.

56 Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam, 20.12.2012., <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4247>.

57 Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam. 2. apakšmērķa „Individu prasmes: veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē” rīcības virzieni, 2.3. Ārpus formālās izglītības iespēju un pieejamības bērniem un jauniešiem paplašināšana, <https://likumi.lv/doc.php?id=266406>.

58 MK rīkojums Nr. 256 „Par Jaunatnes politikas īstenošanas plānu 2016.-2020.gadam”, 14.04.2016., <https://likumi.lv/ta/id/281546-par-jaunatnes-politikas-istenosanas-planu-2016-2020-gadam>.

4. Atbalsts privātpersonām

4.1. Ieviestie atbalsta un konsultāciju pasākumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas īstenošanai

Izglītības iestādēm neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa nodrošināšanai ir izstrādāti metodiskie materiāli, kas ietver detalizētus aprakstus par konsultācijām un atbalsta pasākumiem privātpersonām. Lai apzinātu izveidoto pieredzi par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas (LKI 2.-4. līmenis) procesa nodrošinājuma efektivitāti, 2015.gadā profesionālās izglītības iestāžu aptaujā⁵⁹ tika konstatēts, ka:

1. Izglītības iestādes aktīvi popularizē neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu dažādās informācijas vidēs – televīzijā, radio, presē, internetā, kā arī sadarbojoties ar darba devējiem un darba ņēmējiem, piemēram, apmeklējot kvalifikācijas prakses norises vietas. Šo aktivitāšu efektivitāte ir atkarīga galvenokārt no paša pretendenta vai viņa darba devēja motivācijas iesaistīties neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā;
2. Izglītības iestādēs pretendentiem tiek nodrošinātas arī papildu maksas vai bezmaksas konsultācijas. Pretendenti aktīvi cenšas izmantot papildu konsultācijas, un to apjoms ir atkarīgs no izglītības iestādes konsultanta kompetences pārliecināt pretendentu par viņa zināšanu un prasmju līmeni konkrētā profesionālajā kvalifikācijā;
3. Papildu konsultācijas izglītības iestādes nodrošina trīs veidos: a) piesaistot atbilstošus ekspertus vai skolotājus; b) elektroniski nosūtot pretendentam mācību materiālus un sniedzot atbildes uz jautājumiem; c) piedāvājot pretendentiem teorētisko zināšanu apguvi neformālās mācīšanās programmās;
4. Izglītības iestādēs nav saņemti profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas ieteikumi pretendentu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas uzlabošanai vai pilnveidošanai. Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu programmu saturs ir novērtēts kā optimāls.

No 2010. līdz 2015.gadam VIAA īstenoja ESF projekta „Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros bija paredzēts atmaksāt izdevumus par profesionālās kompetences novērtēšanu 80 personām, kuras nokārtoja profesionālās kvalifikācijas eksāmenu (skatīt 3. tabulu). Plānotais mērķis tika sasniegts pusgada laikā (2011. gada decembris – 2012.gada jūnijs), un tas deva ievērojamu impulsu turpmākai informācijas par profesionālās kompetences novērtēšanas iespējām izplatībai sabiedrībā. Minētā projekta ietvaros 2015.gadā tika izstrādāts informatīvais buklets pretendentiem „Ceļvedis ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanā”⁶⁰, kas vienkāršā valodā sniedz informāciju par nepieciešamajām darbībām neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai.

Kopš 2017.gada rudens VIAA sadarbībā ar pašvaldībām, izglītības iestādēm un NVA īsteno ESF projektu „Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide”⁶¹ (2017.gada 1. janvāris – 2022. gada 31. decembris), kura ietvaros personām ir nodrošināta iespēja neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas (LKI 2.-4. līmenis) izmaksu kompensēšanai. Nodarbinātās personas vecumā no 25 gadiem var saņemt būtisku finansiālu atbalstu – izdevumu kompensāciju 90% apmērā. Turklāt nodarbinātais, kuram piešķirts trūcīgās vai maznodrošinātās personas statuss, var saņemt izdevumu kompensāciju 100% apmērā. Līdz 2018.gada jūnijam, pamatojoties uz izdevumu kompensēšanas izvērtējuma kritērijiem, izdevumi tika kompensēti 92 personām, bet atteikumu saņēmušas 14 personas. Atzišanas izdevumu atmaksai pieteikušās personas galvenokārt vecumā no 25 līdz 44 gadiem.

59 IKVD ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu laika posmā no 2011. gada līdz 2015.gadam, <https://ikvd.gov.lv/publikacijas/zinojumi-un-parskati>.

60 Ceļvedis ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanā // Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” Rīga, VIAA, 2015, 20 lpp., https://ikvd.gov.lv/wp-content/uploads/2018/03/08_Celvedis_ArpusFormalasIzlSistProfKompVertesana-1.pdf.

61 ESF projekts „Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide” (Nr. 8.4.1.0/16/l/001), http://viaa.gov.lv/lat/pieauguso_izglitiba/par_projektu.

3. tabula. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas izmaksu kompensēšana ESF projektu ietvaros pa profesionālajām kvalifikācijām (3.-4. LKI līmenis)

Kvalifikācija (LKI līmenis)	2011.-2012. gads*	2017. gads**	Līdz 2018.gada jūnijam**
Apdares darbu tehniķis (4)			2
Aprūpētājs			8
Automehāniķis (4)	59		8
Autoelektriķis (4)	1		
Bibliotekārs (4)		2	8
Dzelzceļa transporta pārvadājumu organizācijas un kustības drošības tehniķis (4)		2	1
Elektrotehniķis (4)		4	11
Elektromontieris (3)	4		
Ēdināšanas pakalpojumu speciālists (4)			8
Ēku būvtehniķis (4)			3
Foto dizaina speciālists (4)			3
Grāmatvedis (4)	6		1
Klientu apkalpošanas speciālists (4)			5
Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) (3)	7	3	
Lokomotīvu saimniecības tehniķis (4)	3		
Materiālu dizaina speciālists (4)			1
Pavārs (3)			10
Transporta vagona tehniķis (4)			1
Valsts policijas jaunākais inspektors (4)			11
KOPĀ	80	11	81

* - ESF projekta „Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010-2015) ietvaros

** - ESF projekta „Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide” (2017-2022) ietvaros

4.2. Nelabvēlīgā situācijā esošām grupām paredzētie īpašie pasākumi

Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums (2002) nosaka pasākumus konkurētspējas paaugstināšanai, sociālo un funkcionālo prasmju pilnveidei, darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu, kā arī darba meklēšanas metožu apguvei, neformālās mācīšanās ieguvei, tai skaitā valsts valodas apguvei, kā arī citus pasākumus, kas veicina bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspēju darba tirgū⁶². NVA organizētās neformālās mācīšanās programmas paredzētas personām, kuru prasmes neatbilst mainīgajām darba tirgus prasībām vai šīs prasmes ir nepietiekamas un šī iemesla dēļ ir grūti atrast darbu⁶³. Mērķa grupa ir NVA reģistrēti bezdarbnieki un darba meklētāji, īpaši ar zemu un darba tirgus prasībām neatbilstošu prasmju un kvalifikācijas līmeni.

Pēc neformālās mācīšanās programmas, kuras ilgums ir līdz diviem mēnešiem, personai izsniedz iegūtās zināšanas apliecināšu dokumentu. Šis izglītību apliecināšais dokuments dod iespējas veiksmīgāk integrēties darba tirgū, turpināt mācības karjeras attīstībai vai pieteikties neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai.

62 Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums, 3.pants. Aktīvie nodarbinātības pasākumi, <https://likumi.lv/ta/id/62539-bezdarbnieku-un-darba-mekletaju-atbalsta-likums>.

63 NVA organizēja neformālās mācīšanās programmas ESF projekta „Atbalsts bezdarbnieku izglītībai” (Nr.7.1.1.0/15/l/001) ietvaros no 2014.gada 1.janvārim līdz 2018.gada 30. jūnijam.

4.3. „Prasmju audita” iespējas, veikšanas termiņi un mērķauditorija

„Prasmju audits” ir process, kura mērķis ir apzināt un analizēt indivīda zināšanas, prasmes un kompetences, kā arī palīdzēt personām analizēt savu iepriekšējo karjeru, veikt pašvērtējumu par savu vietu darba vidē un plānot, kā veidot savu karjeru, vai sagatavoties ar neformālo un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai⁶⁴.

LKI 2.-4. līmeņa neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa ietvaros bezmaksas konsultāciju mērķis ir pārliecināt pretendentu par viņa zināšanu un prasmju līmeņa atbilstību profesijas standartam, kā arī spēju apliecināt profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijai savu profesionālo kompetenci. Ne vienmēr pretendenta zināšanas ir atbilstošas mūsdienīga profesijas standarta izvirzītajām prasībām, un ir vajadzīga papildu mācīšanās par atsevišķām tēmām. Profesionālās izglītības iestāde var nodrošināt pretendentam iespēju saņemt papildu konsultācijas, kas ir maksas pakalpojums.

Gadījumos, kad zināšanu nepietiekamība pretendentam rada šaubas par sekmīgu eksāmena nokārtošanu, izglītības iestāde viņam var piedāvāt mācīšanos pieaugušo neformālās mācīšanās programmā. Pieaugušo neformālās mācīšanās programma nav jāakreditē.

Ar mērķi apzināt pretendentu viedokļus par apmierinātību ar neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas (LKI 2.-4 līmenis) procesu, 2014.-2015.gadā tika veikta 77 pretendentu anketēšana klātienē pēc profesionālās kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas⁶⁵. Pretendentu anketēšanā tika iegūti šādi secinājumi:

1. Informāciju par profesionālās kompetences novērtēšanu pretendenti ieguva pārsvarā no darba devēja vai darba kolēģiem;
2. Pretendentu galvenā motivācija bija darba devēja prasības paaugstināt savu darbinieku kvalifikāciju, vienlaicīgi iegūstot profesionālās kvalifikācijas apliecinību;
3. Bezmaksas konsultācijās pretendentu interese bija pārsvarā par profesijas standartā noteikto profesionālo kompetenču jautājumiem;
4. Pēc bezmaksas konsultācijām pretendentiem bija nepieciešamas papildus mācīšanās par atsevišķām tēmām;
5. Pretendenti veica savas profesionālās kompetences pašvērtējumu, jo tam ir būtiska nozīme sagatavojoties eksāmenam;
6. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas uzdevumu sarežģītības pakāpe pārsvarā bija novērtēta kā optimāla, bet praktisko uzdevumu sarežģītība pārsvarā vērtēta kā optimāla un vienkārša.

Augstskolu un koledžu konsultācijas par personu iepriekšējās darba pieredzes un izglītības apliecināšiem dokumentiem tiek balstītas uz *portfolio* metodes principiem ar mērķi palīdzēt personai sistematizēt minētos dokumentus un noteikt to atbilstību augstākās izglītības programmas sasniedzamajiem rezultātiem. Personas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu pārskatāmībai galvenokārt tiek izmantots *Europass* dokuments.

4.4. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas nodrošinājums un pieejamība

Personām neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana (LKI 2.-4. līmenis) ir nodrošināta valsts un pašvaldību, kā arī privātās izglītības iestādēs. Izglītības iestāžu, kas nodrošina atzišanas pieejamību visos Latvijas reģionos, skaits kopš 2013.gada ir vairāk nekā 40 un ar katru gadu dinamiski palielinās (skatīt 4. tabulu). To ietekmē informācijas pieejamība sabiedrībā par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas pakalpojumu, ko veicina izglītības iestāžu aktivitātes pretendentu piesaistē. Sākot ar 2012.gadu, profesionālās kompetences novērtēšana ir iespējama vairāk kā 100 profesionālajās kvalifikācijās. No 2011. līdz 2015.gadam pretendenti bija izmantojuši iespēju novērtēt savu profesionālo kompetenci 49 profesionālajās kvalifikācijās. Savukārt, 2017.gadā pretendenti bija izmantojuši iespēju novērtēt savu profesionālo kompetenci 77 profesionālajās kvalifikācijās, kas liecina par kvalifikāciju pieprasījuma palielināšanos darba tirgū.

64 Eiropas Padomes ieteikums par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu (2012/C 398/01), 20.12.2012., [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H1222\(01\)&from=LV](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H1222(01)&from=LV).

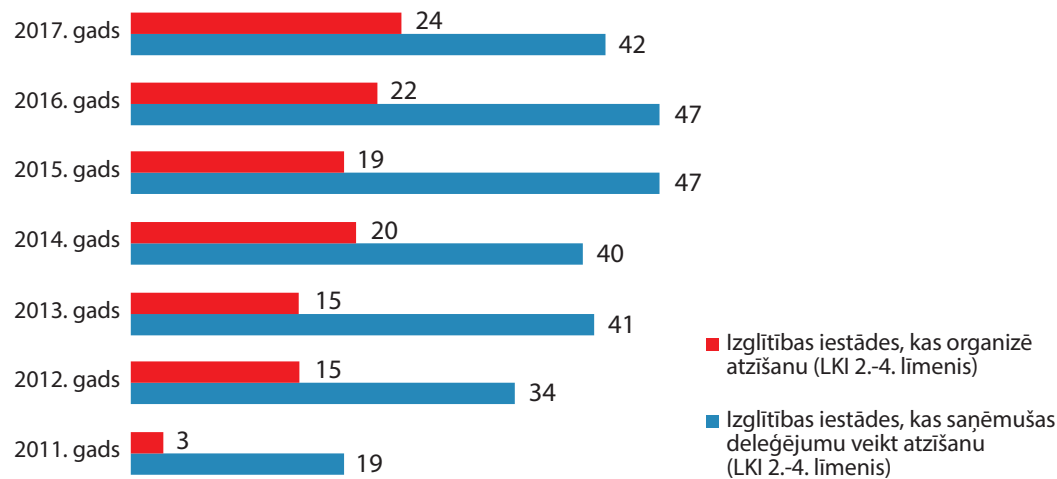
65 IKVD ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu laika posmā no 2011. līdz 2015.gadam, <https://ikvd.gov.lv/publikacijas/zinojumi-un-parskati>.

4. tabula. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas nodrošinājums pa gadiem (LKI 2.-4. līmenis)

Gads	Profesionālo kvalifikāciju skaits	Valsts un pašvaldību dibinātas izglītības iestādes	Privātpersonu vai juridisku personu dibinātas izglītības iestādes
2011	85	19	0
2012	116	30	4
2013	122	33	8
2014	140	32	8
2015	159	41	6
2016	179	40	7
2017	155	37	5

Izglītības iestāžu, kas saņēmušas IKVD deleģējumu veikt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu un izglītības iestāžu, kas to praktiski organizē skaits septiņu gadu periodā bija atšķirīgs (skatīt 4.attēlu). Skaitliskās atšķirības ir saistāmas, galvenokārt, ar izglītības iestāžu aktivitāti pretendentu piesaistē, kā arī pretendentu motivāciju neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai konkrētās profesionālajās kvalifikācijās. Izglītības iestādes cenšas nodrošināt neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu iespējami visās profesionālajās kvalifikācijās atbilstoši akreditētajām formālās izglītības programmām. Savukārt personu izvēli un motivāciju nosaka personiskā pieredze un darba tirgus pieprasījums. 2015.gadā deleģējumu saņēmušo izglītības iestāžu skaita pieaugums daļēji saistāms ar PIKC statusa ieguves nosacījumiem izglītības iestādēm mākslas, mūzikas vai dejas jomā.

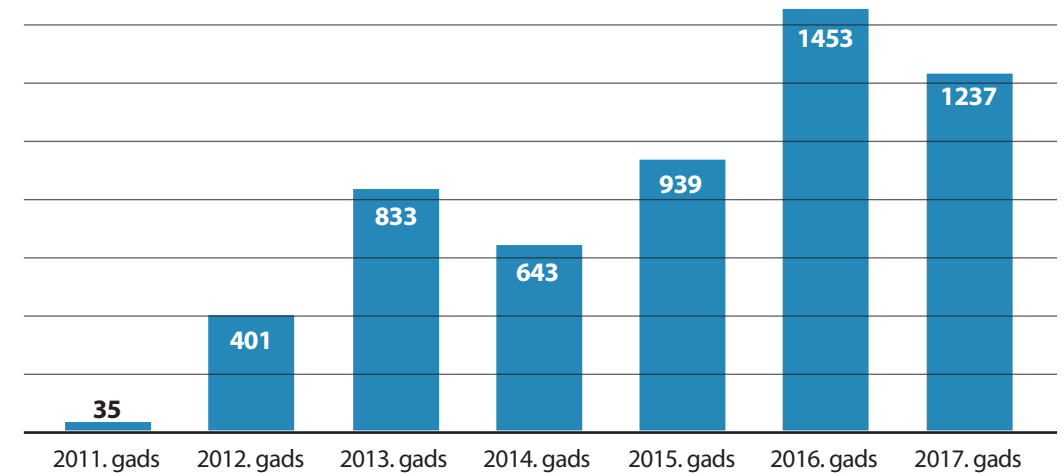
4. attēls. Izglītības iestāžu, kas saņēmušas deleģējumu un organizē neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, skaitliskais salīdzinājums no 2011. līdz 2017.gadam

Sabiedrības pieprasījumu par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā konkrētas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nosaka: 1) normatīvo aktu prasības attiecībā uz nozarē strādājošo personu kvalifikāciju; 2) darba devēju iniciatīva kvalificētu speciālistu nodarbinātībā; 3) valsts institūcijās strādājošu darbinieku atbilstība profesionālās kvalifikācijas prasībām; 4) personu interese par darba tirgū pieprasītām profesijām⁶⁶. Latvijas izglītības iestādēs profesionālās kompetences novērtēšanu vairākos gadījumos ir izmantojuši arī Latvijas emigranti, kuri ārzemēs strādā ēdināšanas pakalpojumu, autoservisa un būvniecības nozarēs.

66 Atbilstoši IKVD 2014.-2015.gadā veiktās personu anketēšanas datiem.

5. attēls. Personu, kuras neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā ieguvušas kvalifikāciju (LKI 2.-4. līmenis), skaits

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā kvalifikāciju (LKI 2.-4. līmenis) ieguvušo personu skaita dinamiku, galvenokārt, ietekmējušas normatīvo aktu prasības nozarē strādājošo personu kvalifikācijai (skatīt 5.attēlu). Piemēram, 2013.gadā no kopējā kvalifikāciju ieguvušo personu skaita 62,5% bija ieguvuši profesionālo kvalifikāciju „Aprūpētājs” (LKI 3. līmenis), „Auklis” (LKI 4. līmenis) un „Namu pārzinis” (LKI 4. līmenis), bet 2016.gadā 40,5% no kopējā skaita bija ieguvuši profesionālo kvalifikāciju „Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta ugunsdzēsējs glābējs” (LKI 4. līmenis), „Valsts policijas jaunākais inspektors” (LKI 4. līmenis) un „Valsts robežsardzes inspektors” (LKI 4. līmenis).

All veikto neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas datu centralizēta apkopošana netiek veikta. Arī personu dokumentu izvērtēšanas procedūras All tika veidotas nedaudz atšķirīgas. Salīdzinoši, neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana LKI 2.-4. līmenī notiek atbilstoši profesijas standartam, bet LKI 5.-7. līmenī atbilstoši studiju programmā sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem. Augstākās izglītības līmenī atzišanas rezultātu pieredzi raksturo IZM 2016.gadā organizētās augstskolu aptaujas rezultāti⁶⁷, kad tika aptaujātas 45 All (27 valsts un 18 privātas). Tikai divās augstākās izglītības iestādēs nebija pieredzes neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā. Visās aptaujātajās All ir izstrādāts nolikums par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, ietverot kārtību par procedūram mācīšanās rezultātu atzišanai. Pārsvārā personu pieteikšanās neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai notiek studiju semestra sākumā vai reizi mēnesī. Atsevišķas All nodrošina atzišanu vidēji ap 40 personām gadā, kas ir salīdzinoši liels skaits. Lēmuma par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu piemēri⁶⁸:

1. Rīgas Stradiņa universitātē laika posmā no 2012. līdz 2016.gadam izskatītas 174 lietas, no tām 137 gadījumos atzīti sasniegtie mācīšanās rezultāti iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē, 29 gadījumos atzīti sasniegtie mācīšanās rezultāti tikai profesionālajā pieredzē, bet piecos gadījumos atteikta atzišanas procedūru tālāka virzība dokumentu trūkuma dēļ;
2. Latvijas Universitātē laika posmā no 2014. līdz 2016.gadam izskatītas 85 lietas, atzīti kopumā 197 kursi, nav atzīti 13 kursi;
3. Latvijas Lauksaimniecības universitātē laika posmā no 2013. līdz 2017.gadam sniegtas 109 konsultācijas, atzišanas lēmums pieņemts 39 gadījumos.

67 Informācija no IZM 2015.-2016.gadā īstenotā Eiropas Savienības programmas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā „Erasmus+” pamatdarbības KA3 „Atbalsts izglītības politikas reformām” projekta „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana” ietvaros veiktās augstākās izglītības iestāžu aptaujas rezultātiem, http://www.izm.gov.lv/images/Erasmus/Ieprieks_iegutas_izglitiba_pielidzinasana/Pirma_dala.pdf.

68 Turpat.

5. Ieinteresēto pušu loma neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā

5.1. Ieinteresēto pušu iesaistīšana

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības 2010.gada ziņojumā „Neformālā izglītība un tās iedzīvīšanās procesi Latvijā”⁶⁹ analizēts, kāpēc cilvēki iesaistās neformālās un ikdienas mācīšanās aktivitātēs. Ziņojumā secināts, ka:

1. Neformālā mācīšanās ir elastīgāka un pieejamāka gan resursu, gan laika ziņā;
2. Neformālā mācīšanās aptver visas nozares un ir pievilcīga praktiski visu nozaru pārstāvjiem;
3. Nozīmīgākais iemesls cilvēku iesaistei neformālās mācīšanās aktivitātēs ir darba kvalitātes uzlabošana;
4. Visaugstākais rādītājs vēlmēm iegūt izglītības dokumentu par piedalīšanos neformālās mācīšanās aktivitātēs ir iedzīvotājiem ar pamatskolas vai zemāku izglītību.

Šie secinājumi izceļ personu kā galveno ieguvēju neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesā, kura nodrošināšanas atbalstam ir piesaistītas dažādas ieinteresētās puses. Pirmkārt, izglītības iestāde, ieviešot atzišanu, palielina savas attīstības iespējas, dažādojot savu piedāvājumu paralēli izglītību programmu īstenošanai. Vienlaicīgi, izglītības iestāde iegūst arvien lielāku atpazīstamību dažādās sabiedrības vecuma grupās un veicina mūžizglītības koncepcijas ideju par personas kompetenču pilnveides turpināšanu visa mūža garumā.

Latvijas Darba devēju konfederācija kopš 2016.gada koordinē NEP darbību profesionālās izglītības atbalstam. Viens no NEP uzdevumiem ir pilnvarot nozaru pārstāvjus – ekspertus mācīšanās rezultātu novērtēšanai eksāmenā. Arī neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ietvaros organizētajā profesionālās kvalifikācijas eksāmenā (LKI 2.-4. līmenis) vērtēšanas komisija pilnībā sastāv no darba devēju pārstāvjiem. Tādējādi tautsaimniecības nozaru darba devēju pārstāvji tiešā veidā ir iesaistīti personu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā atbilstoši nozares darba tirgus prasībām.

Profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs izglītības iestādei ir jāaskaņo VISC, kas nodrošina vienotu metodiku profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādei. Informāciju par personas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas organizēšanu izglītības iestādei ir jāiesniedz IKVD. Valsts iestāžu (VISC un IKVD) sadarbība atzišanas procesa koordinācijā veicina sabiedrības uzticēšanos procesa kvalitātei.

5.2. Koordinācija starp ieinteresētajām pusēm

Sociālo partneru loma sadarbībai ar izglītības iestādēm ir noteikta normatīvajos aktos. Jautājumus par profesionālās izglītības kvalitātes atbilstību darba tirgus prasībām risina un koordinē NEP, un to darbības mērķis ir sekmēt attiecīgās nozares profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, veicinot valsts un pašvaldību, nozares darba devēju un to apvienību, arodbiedrību un speciālistu sadarbību cilvēkresursu attīstības jautājumos un profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām⁷⁰. Informācijas apmaiņai par pretendentu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu konkrētajās kvalifikācijās izglītības iestādes sadarbojas ar NEP. Apkopojot mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūto profesionālo kvalifikāciju skaitu un to sadalījumu pa nozarēm, izglītības iestādes var radīt jaunu pamatu diskusijām ar sadarbības partneriem par cēloņiem un iemesliem saistībā ar nodarbināto personu motivāciju neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā.

69 ESF projekts „Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības administratīvās kapacitātes stiprināšana” 4.2. aktivitāte „Normatīvo aktu un politikas dokumentu ekspertīze”. Ekspertīze par Sociālo jomu un darba tirgus attīstību „Neformālā izglītība un tās iedzīvīšanās procesi Latvijā”.

70 Profesionālās izglītības likums (1999), 12.pants. Nozaru ekspertu padomju, arodbiedrību un citu biedrību vai nodibinājumu kompetence. <https://likumi.lv/doc.php?id=20244>

5.3. Sociālo partneru loma, veicinot darbā vai brīvprātīgā darbā sasniegto mācīšanās rezultātu identificēšanu un dokumentēšanu

Ieviešot neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas sistēmu 2012.-2013.gadā, tika īstenots ES Mūžizglītības programmas KA1-ECETA2 projekts „Integrēta neformālās izglītības rezultātu atzišanas sistēma: nacionālā sadarbības tīkla izveide” (VAL-NET), ko īstenoja dažādas ieinteresētās puses un sadarbības partnerus pārstāvoši pieci partneri – Latvijas Nacionālā bibliotēka, SIA Baltic Bright Mācību un konsultāciju centrs (projekta koordinators), VISC, Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība, Gulbenes bibliotēka. Projekta mērķis bija veicināt izpratni par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu starp dažādiem sociālajiem partneriem un ieinteresētajām pusēm, kā arī veidot informācijas apmaiņas mehānismu (nacionāla mēroga informācijas apmaiņas tīklu) un informācijas kanālus.

VAL-NET projekta semināru diskusiju rezultāti un informācija par atzišanas sistēmas veidošanos Latvijā, ilustrējot to ar piemēriem, tika apkopota bukletā „Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzišana Latvijā”⁷¹. Šajā publikācijā nacionālā līmenī tika iezīmēts kopējais sadarbības partneru viedoklis par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas attīstību veicinošiem faktoriem Latvijā:

- vienkāršota, saprotama informācija sabiedrībai par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas iespējām;
- koordinēta un centralizēta informācija par izglītības iestādēm, kas piedāvā neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas iespējas;
- koordinējoša un pārraugoša funkcija visai neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas sistēmai kopumā. Šī funkcija var ietvert informācijas sniegšanu, metodisko atbalstu un konsultēšanu, statistikas un labās prakses piemēru apkopošanu, pieredzes apmaiņu, kvalitātes uzraudzību;
- sistēmas attīstību var veicināt sociālie partneri, darba devēji, utt.

Piemērs, kas raksturo darba devēju un sadarbības partneru lomu, veicinot darba vai brīvprātīgo darbību rezultātā iegūto neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, ir Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) iniciatīva bibliotekāra kvalifikācijas (LKI 4. līmenis) ieviešanā un atzišanā bibliotēku nozarē. Vienlaicīgi ar Profesionālās izglītības likumā (1999) 2010.gadā veiktajiem grozījumiem⁷², nosakot neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas iespējas, pēc LNB iniciatīvas nozarē tika uzskatīta aktīvas diskusijas par bibliotekāra profesijas (LKI 4. līmenis) ieviešanas nepieciešamību. Lai kompleksā veidā nozari iesaistītu neformālās mācīšanās rezultātu atzišanas sistēmā, tika izstrādāti priekšlikumi izmaiņām normatīvajos aktos⁷³ un 2011.gadā sagatavots bibliotekāra profesijas standarta projekts, kā arī uzsākta nozares kvalifikāciju struktūras izveide starp galvenajiem bibliotēku nozares izglītības politikas veidotājiem un īstenotājiem – LNB Mācību centru, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļu un Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras koledžu. Nozares darbinieku mācību vajadzībām LNB Mācību centrā tika izstrādāta informācijas un bibliotekāro pamatzināšanu moduļu programma, kuras ietvaros 40% no atvēlētā mācību laika paredzēti mācībām attālināti e-vidē Moodle un patstāvīgajām mācībām. Dažu gadu laikā tika panākts ievērojams progress bibliotēku nozares izglītības sistēmas pilnveidē – 2015.gada 20. maija tika saskaņots bibliotekāra profesijas standarts⁷⁴ (LKI 4. līmenis). LNB no 2016.gada 4. oktobra īsteno

71 Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzišana Latvijā. – Rīga, Latvijas Nacionālā bibliotēka, ES projekts „Integrēta neformālās izglītības rezultātu atzišanas sistēma: Nacionālā sadarbības tīkla izveide”, 2013.

72 Grozījumi Profesionālās izglītības likumā, 2010.gada 10.jūnijs, <https://likumi.lv/ta/id/212500-grozijumi-profesionalas-izglitiba-likuma>

73 Jaunās bibliotēku nozares izglītības koncepcijas izstrāde; izstrādāti priekšlikumi grozījumu veikšanai MK noteikumos Nr.371 (2001) „Noteikumi par bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu un darbinieku amatu ieņemšanai nepieciešamo izglītību”, Kultūras ministrijā iesniegti priekšlikumi izmaiņām „Bibliotēku likumā”, ar Izglītības un zinātnes ministriju saskaņoti grozījumi prasībām skolu bibliotekāru izglītībai MK noteikumos Nr.347 (2000) „Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai”.

74 Bibliotekāra profesijas standarts saskaņots PINTSA 2015.gada 20.maija sēdē, <https://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0526.pdf>.

akreditētu profesionālās tālākizglītības programmu „Bibliotēku zinības” ar iegūstamo kvalifikāciju „bibliotekārs”. Pēc iegūtās pieredzes profesionālās kvalifikācijas eksāmenu organizēšanā LNB 2017. gadā uzsāka bibliotekāra neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu, un šobrīd to ir izmantojušas jau 12 personas.

Daudzas izglītības iestādes popularizē neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu sadarbībā ar darba devējiem un darba ņēmējiem, piemēram, apmeklējot kvalifikācijas prakses norises vietas.

6. Kapacitātes stiprināšana un kvalitātes nodrošināšana

6.1. Mehānismi un pasākumi darbinieku, kuri iesaistīti atzīšanas procesā, attīstībai

Ieviešot neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas procesu, sākot ar 2011.gadu, IKVD aktīvi sniedza konsultatīvo atbalstu izglītības iestādēm. Sadarbībā ar izglītības iestādēm galvenais mērķis bija nodrošināt pretendentiem pārlicību par objektīvi un kvalitatīvi nodrošinātu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu. Savukārt, izglītības iestāžu uzkrātā pieredze darbā ar pretendentiem palīdz noteikt, kādi uzlabojumi ir vajadzīgi, organizējot neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas procesu un risinot procedūras jautājumus.

Regulāri apkopojot neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas rezultātos rādītājus, IKVD no 2012. līdz 2016.gadam organizēja piecus informatīvos seminārus „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas pieredze”. Informatīvie semināri bija iespēja klātienē diskutēt par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas rezultativajiem rādītājiem un procesa virzību, meklēt optimālākos risinājumus problēmām balstoties uz izglītības iestāžu pozitīvo pieredzi.

Lai nodrošinātu vienotu izpratni par profesionālās kompetences novērtēšanas procesa īstenošanu, 2015.gadā izstrādāti metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana”⁷⁵ un informatīvais buklets pretendentiem „Ceļvedis ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanā”⁷⁶.

Kā būtisks kapacitātes stiprināšanas aspekts ir vienotas izpratnes veidošana par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas nozīmi izglītības sistēmā kopumā. Vienotas izpratnes veidošanas pamats diskusijā ir vienotas terminoloģijas lietošana attiecībā uz mācīšanās rezultātu atzīšanu⁷⁷. 2015.-2016.gadā Akadēmiskās informācijas centrs kā Latvijas nacionālais koordinācijas punkts EKI (NKP) veica pētījumu ar mērķi apzināt terminoloģiju un to specifisko lietojumu EKI un LKI kontekstā. Izglītības terminu skaidrojumi un ieteikumi to atveidojumiem latviešu valodā apkopoti pētījuma ziņojumā „Terminoloģija Eiropas un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā”⁷⁸.

75 Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana. Metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem, ESF projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, Rīga, VIAA, 2015.

76 Ceļvedis ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanā // Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”/ Rīga, Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2015, https://ikvd.gov.lv/wp-content/uploads/2018/03/08_Celvedis_ArpusFormalasIzlSistProfKompVertesana-1.pdf.

77 LZA TK protokols Nr. 3/1099 (17.08.2010.) un Nr. 4/1100 (24.08.2010.), <http://termini.lza.lv/article.php?id=310> ; <http://termini.lza.lv/article.php?id=311>, 2010.gadā Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija izvērtējot alternatīvu formulējumu vārdiem - apstiprināšana, pārbaudīšana, izvērtēšana vai validēšana, apstiprināja terminu „mācīšanās rezultātu atzīšana”.

78 Terminoloģija Eiropas un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā. Pētījuma ziņojums, AIC-NKP, 2016, http://www.nki-latvija.lv/content/files/Terminologijas_zinojums_2016.pdf. Saistībā ar neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanu latviešu valodā jēdzienam „validation” pastāv divas nozīmes: 1) atzīšana – runājot par diplomu pielīdzināšanu, īpaši ārpus formālās izglītības sasniegto mācīšanās rezultātu vērtēšanas kontekstā; 2) apstiprināšana – lietots ECVET kontekstā, kad kompetentā institūcija apstiprina, ka plānotie mācīšanās rezultāti ir novērtēti atbilstoši konkrētiem kritērijiem.

Kopš 2012.gada AIC un IZM organizēja vairākus seminārus, kuru ietvaros apspriesti jautājumi arī par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas sistēmas ieviešanu. Tematiskie semināri organizēti ar mērķi:

- Diskutēt par augstākās izglītības atvērtības iespējām augstskolās un koledžās studējošo loka paplašināšanai⁷⁹;
- Profesionālās izglītības iestāžu loma mācīšanās rezultātos balstītas iepriekšējās izglītības atzišanā⁸⁰;
- Iepazīstināt sociālos partnerus, profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādes ar pieredzi un sasniegto neformālās mācīšanās rezultātu novērtēšanā un atzišanā⁸¹.

All neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas personāla atbalstam 2016.gadā tika izstrādāti „Ieteikumi ārpus formālās izglītības apgūtajā vai profesionālajā pieredzē sasniegto studiju rezultātu vērtēšanā un atzišanā”, kā arī All savstarpēji sadarbojas metodisku un ar atzišanas procedūrām saistītu jautājumu risināšanā.

6.2. Mehānismi un pasākumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanas pieejamībai un izsniedzējietāžu atpazīstamībai

Izglītības iestādes, kas nodrošina neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, informācijas pieejamības nodrošināšanai izmanto interneta resursus. Izglītības iestāžu tīmekļa vietnē pieejamā informācija parasti ietver informāciju par:

1. Kvalifikācijām, kurās tiek veikta mācīšanās rezultātu atzišana;
2. Bezmaksas konsultācijām;
3. Atbildīgo amatpersonu (konsultantu), norādot tālruni un e-pasta adresi vai citas saziņas iespējas.

Par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas iespējām izglītības iestādes regulāri informē sadarbības partnerus, piemēram, kvalifikācijas prakses uzņēmumus.

6.3. Ieviestie un īstenotie kvalitātes nodrošināšanas mehānismi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanas procesa uzticamībai

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas (LKI 2.-4. līmenis) īstenošanas tiesības tiek piešķirtas akreditētām izglītības iestādēm. Akreditācija apliecina esošās kvalitātes sistēmas novērtējumu izglītības iestādes darbībā un pamatfunkciju nodrošināšanā, kā arī dod tiesības izsniegt valsts atzītu izglītības un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas deleģēšanas līgumā ir noteiktas izglītības iestādes tiesības, pienākumi un atbildība. Deleģēšanas līgumi tiek noslēgti uz termiņu līdz trim gadiem vai līdz atbilstošās izglītības programmas akreditācijas termiņa beigām, ja tas ir īsāks nekā trīs gadi. Pirms deleģēšanas līguma termiņa pagarinājuma IKVD atkārtoti izvērtē izglītības iestādes darbības kvalitātes nodrošinājumu.

79 AIC 2012.gada 5. oktobra seminārs „Augstākās izglītības atvērtība: kā padarīt augstāko izglītību pieejamāku cilvēkiem ar dažādām izglītības pieredzēm?”, <http://www.nki-latvija.lv/pasakumu-materiali/2012/augstakas-izglitibas-atvertiba-ka-padarit-augstako-izglitibu-pieejamaku-cilvekiem-ar-dazadam-izglitibas-pieredzem>.

80 AIC 2014.gada 12. decembra seminārs „Mācīšanās rezultātos balstīta iepriekšējās izglītības atzišana profesionālajā izglītībā” <http://www.nki-latvija.lv/pasakumu-materiali/2014/macisanas-rezultatos-balstita-ieprieksejas-izglitibas-atzisana-profesionalaja-izglitiba>

81 IZM 2015.gada 30.jūnija seminārs „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana” <http://www.izm.gov.lv/aktualitates/828-seminars-arpus-formalas-izglitibas-sistemas-apgutas-profesionalas-kompetences-novertesana>, AIC 2017.gada 26. oktobra seminārs „Neformālās izglītības rezultātu novērtēšana / atzišana Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā” <http://www.nki-latvija.lv/pasakumu-materiali/2017/neformalas-izglitibas-rezultatu-novertesana---atzisana-latvijas-kvalifikaciju-ietvarstrukturas-konteksta>

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ieviešanas sākuma posmā tika konstatēts, ka nozaru uzņēmumi neuzticas profesionālajai kvalifikācijai, kas iegūta neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā⁸². Sabiedrības uzticēšanās formālās izglītības sistēmā iegūtai profesionālajai kvalifikācijai tradicionāli ir veidojusies atbilstoši vienotām kvalitātes prasībām un valsts pārraudzībai un kontrolei pār izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitāti. Informējot sabiedrību par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, nozaru darba devējiem un darba ņēmēju organizācijām tika izveidota izpratne par kvalitātes nodrošināšanas mehānismiem.

Kvalitātes nodrošināšanas mehānismi tiek nodrošināti saskaņā ar šādiem principiem:

- Profesionālās kvalifikācijas eksāmens tiek organizēts līdzīgi formālās izglītības noslēguma pārbaudījumam;
- Profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijā vērtētāji ir arī nozares darba devēju pārstāvji;
- Prasības neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātiem ir noteiktas profesijas standartos un ikvienam ir publiski pieejamas;
- Izglītības iestādes akreditācija ir apliecinājums iestādes darbības un izglītības programmas īstenošanas kvalitātes nodrošinājumam;
- Ar MK regulējumu noteikta vienota procedūra neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai;
- Ar MK regulējumu noteikts vienots cenrādis neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai.

Katrā akreditētā All ir izstrādāts nolikums un iekšējie noteikumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procedūrām, kas kopumā nodrošina procesa caurspīdīgumu un pretendentu tiesību ievērošanu.

82 Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana. Metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem, Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, Rīga, Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2015.

7. Izvērtēšana un uzraudzība, monitorings

7.1. Atzišanas pasākumu uzraudzības un izvērtēšanas mehānismi

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa uzraudzību LKI 2.-4. līmenī nodrošina IKVD, kas tiek īstenots atbilstoši deleģēšanas līgumā noteiktajām aktivitātēm⁸³:

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas uzraudzībai noteiktās aktivitātes	Ietekme uz neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas kvalitātes nodrošinājumu
1. Atzišanas procesa pārraudzība un kvalitātes uzraudzība, tai skaitā profesionālās kvalifikācijas eksāmena organizēšana un norise	1. Atbilstība normatīvajam regulējumam, personu tiesību ievērošana
2. Atzišanas rezultātu informācijas apkopošana	2. Centralizēta informācija par personām, kuras ieguvuši profesionālās kvalifikācijas apliecību
3. Izglītības iestāžu konsultēšana	3. Metodiskais un tiesiskais atbalsts izglītības iestādēm
4. Profesionālo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu izsniegšana atbilstoši normatīvo aktu prasībām	4. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām procedūrām
5. Profesionālās izglītības iestādes sniegtās informācijas atbilstība normatīvo aktu prasībām un faktiskajiem apstākļiem	5. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām procedūrām, kvalitātes monitorings

Profesionālās izglītības iestādēm ir jāsniedz IKVD informācija par personai/personām plānoto neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas organizēšanu, kā arī informāciju par atzišanas rezultātiem pēc profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises (skatīt ziņojuma 1.2.apakšnodaļu). Minētās informācijas periodiska apkopošana nodrošina daudzpusīgu datu analīzi un sabiedrībai pieejamas informācijas sagatavošanu par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas progresu⁸⁴. IKVD pārstāvji novērotāja statusā piedalās profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, tādejādi arī klātienē nodrošinot procesa uzraudzību.

No 2012. līdz 2015.gadam All akreditācijas noteikumos⁸⁵ saistībā ar vērtējamo jomu par studiju saturu atbilstību studiju programmas mērķiem un uzdevumiem, kā arī kvalifikāciju ietvarstruktūras prasībām tika paredzēts arī vērtēšanas kritērijs „neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas iespēju nodrošinājums”⁸⁶. Atbilstoši šim kritērijam All bija jānodrošina atzišanai nepieciešamie iekšējie noteikumi un procedūras (skatīt ziņojuma 1.3.apakšnodaļu).

2015.gadā tika pieņemti jauni MK noteikumi par augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditāciju⁸⁷ kas studiju virzienu akreditācijā nosaka izvērtēt ne tikai neformālās un ikdienas

83 IKVD pienākumi un tiesības noteiktas deleģēšanas līgumā par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu, <https://ikvd.gov.lv/arpus-formala-izglitiba/profionalas-kompetences-novertesana>.

84 Informācija par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu iekļauta IKVD publiskajos gada pārskatos, <https://ikvd.gov.lv/publikacijas/gada-publiskie-parskati>.

85 MK noteikumi Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi”, 25.09.2012., <https://m.likumi.lv/doc.php?id=252142>.

86 MK noteikumu Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi”, 25.09.2012., pielikums novērtēšanas komisijas eksperta atzinumam vai novērtēšanas komisijas kopējam atzinumam par studiju virzienam atbilstošas studiju programmas vērtējumu.

87 MK noteikumi Nr. 407 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi”, 14.07.2015., <https://likumi.lv/ta/id/275560-augstskolu-koledzu-un-studiju-virzienu-akreditacijas-noteikumi>

mācīšanās rezultātu atzišanai paredzēto procedūru nodrošinājumu, bet arī to īstenošanas vērtēšanu. Ir noteikts, ka minēto informāciju All iekļauj pašnovērtējuma ziņojumā⁸⁸.

2017.gadā veiktie grozījumi MK noteikumos par augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditāciju⁸⁹ nosaka AIC pienākumu izstrādāt augstskolu, koledžu un studiju virzienu pašnovērtējuma ziņojuma izstrādes vadlīnijas. AIC vadlīnijas⁹⁰ ir izstrādātas ar mērķi sniegt All strukturētu ietvaru pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanai, kā arī noteikt ietveramo informāciju, tās vēlamā struktūru un formu. Atbilstoši AIC vadlīniju otrās daļas „Studiju virzienu raksturojums” otrā kritērija „Studiju virzienu vadība” 4.punktam All pašnovērtējuma ziņojumā iekļauj informāciju par studiju perioda, profesionālās pieredzes, iepriekš iegūtās formālās un neformālās mācīšanās atzišanas procedūras studiju virzienu ietvaros novērtējumu (raksturojums un novērtējums, sniedzot konkrētus procedūru piemērošanas piemērus). Tādējādi, neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai augstākajā izglītībā (LKI 5.-7. līmenis) ir nodrošināta iekšējā un ārējā kvalitātes novērtēšanas sistēma. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesa uzraudzība augstākajā izglītībā (LKI 5.-7. līmenis) nav noteikta.

7.2. Monitorings

Monitoringa nodrošināšanai svarīga ir neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas rezultātīvo rādītāju periodiska analīze. LKI 2.-4. līmenī ir nodrošināta datu apmaiņas sistēma starp atzišanas procesā iesaistītajām pusēm. Analizējot informāciju, var iegūt priekšstatu par procesa attīstības tendencēm un to ietekmējošiem faktoriem. Informācija par pretendentiem, kuri neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā ieguvuši kvalifikāciju dod iespējas analizēt darba tirgū dažādās nozarēs pieprasīto profesiju veidus un to ietekmējošos faktorus. Piedalīšanās profesionālās kvalifikācijas eksāmenos novērotāja statusā ir iespēja apmeklēt profesionālās izglītības iestādi un pārliecināties par atzišanas īstenošanas efektivitāti, kā arī vienlaicīgi veikt klātienē personu anketēšanu, kas ir analītiskās izpētes metode esošās sistēmas pilnveidošanai (skatīt 3. pielikumu).

Latvijas profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas sistēmā (LKI 2.-4. līmenis) ir iekļauti Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā (EQAVET) indikatori, kuru piemērošana ļaus ilgtermiņā paaugstināt formālās izglītības kvalitātes monitoringa efektivitāti. Atsevišķi EQAVET indikatori (piemēram, absolventu nodarbinātība, apgūto prasmju izmantošana darba vietā, profesionālās izglītības pieejamības veicināšana) ir saistoši arī neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas nodrošinātājiem, un minēto indikatoru aprakstam ir pieejama informācija izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumā. Gan formālās izglītības absolventi, gan arī personas, kuras izmantojušas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu, ir kvalitātes rādītājs sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem.

Augstākās izglītības līmenī (LKI 5.-7. līmenis) ir izveidoti priekšnoteikumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas monitoringam, bet tā īstenošana nav uzsākta.

88 Turpat, 66.pants.

89 MK noteikumi Nr. 429 „Grozījumi Ministru kabineta 2015.gada 14. jūlija noteikumos Nr. 407 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi””, 25.07.2017., <https://likumi.lv/ta/id/292476-grozijumi-ministru-kabineta-2015-gada-14-julija-noteikumos-nr-407-augstskolu-koledzu-un-studiju-virzienu-akreditacijas-noteikumi>.

90 Studiju virzienu pašnovērtējuma ziņojuma izstrādes vadlīnijas, AIC Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra, <http://www.aic.lv/portal/content/files/Studiju%20virzienu%20pa%C5%A1nov%C4%93rt%C4%93juma%20zi%C5%86ojuma%20izstr%C4%81des%20vadl%C4%ABnijas.pdf>

Secinājumi

LKI 2.-4. līmenis

Kopš 2011.gada profesionālajā izglītībā ir izveidota un normatīvajos aktos noteikta neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas, kas notiek atbilstoši profesijas standarta prasībām, sistēma. Vairāki neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu novērtēšanas aspekti ir saskaņoti ar formālo izglītību:

- Pakalpojumu nodrošinošās iestādes (profesionālās izglītības iestādes);
- Profesionālās kvalifikācijas eksāmena (par maksu) norise un saturs;
- Iegūtā kvalifikācija, tās LKI līmenis un mācīšanās rezultāti;
- Mācīšanās rezultātu atbilstība kvalitātes prasībām.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanu valsts līmenī saskaņā ar normatīvo aktu prasībām koordinē IKVD, deleģējot tiesības akreditētām izglītības iestādēm veikt atzišanu.

Izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumos jāiekļauj informācija par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas nodrošināšanu un rezultatīvajiem rādītājiem.

No 2011. līdz 2017.gadam neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā kvalifikāciju ir ieguvušas 5543 personas. Šo septiņu gadu laikā dinamiski pieaugošais personu, kuras ieguvušas profesionālo kvalifikāciju, skaits liecina par sabiedrības interesi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanā.

LKI 5.-7. līmenis

Kopš 2012.gada augstākajā izglītībā ir ieviesta un normatīvajos aktos noteikta procedūra neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanai, t.i., tiek atzīta kvalifikācijas daļa, kas pieder pie attiecīgā līmeņa kvalifikācijas.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana ir iespējama tikai akreditētās studiju programmās.

Atzišanas rezultātā tiek piešķirti kredītpunkti, kas nodrošina pretendentam imatrikulācijas iespējas atbilstošajā studiju programmā.

Augstākajā izglītībā atzišana netiek koordinēta valsts līmenī. All, pamatojoties uz normatīvo regulējumu un IZM izstrādātiem metodiskajiem ieteikumiem, veido savu pieeju un praksi, kā arī nosaka maksu par atzišanu. Vienotas izpratnes un attieksmes veicināšanai par neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procesu, IZM un AIC organizēja seminārus All pieredzes apmaiņai.

All pieredze neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas organizēšanā kalpoja par pamatu grozījumiem normatīvajos aktos – 2018.gadā tika atcelti ierobežojumi personas iepriekšējā pieredzē sasniegto mācīšanās rezultātu atzišanai tikai 30% apmērā no attiecīgās studiju programmas sasniedzamajiem rezultātiem.

Augstākās izglītības studiju virzienu akreditācijas normatīvajā regulējumā ir noteikti priekšnoteikumi neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas procedūru aprakstam un rezultātu analīzei.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišana netiek piemērota LKI 1. un 8. kvalifikāciju līmenī, pilnas kvalifikācijas atzišanai reglamentētajās profesijās, kā arī vispārējās izglītības kvalifikācijās.

Pielikumi

1. pielikums. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūtās profesionālās kvalifikācijas (LKI 3. līmenis) 2011.-2017.gadā alfabētiskā secībā

Profesionālā kvalifikācija (LKI 3. līmenis)	Kvalifikāciju ieguvušo personu skaits							KOPĀ
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Apdares darbu strādnieks	-	-	-	3	10	7	8	28
Aprūpētājs	-	-	175	146	173	154	279	927
Atslēdznieks	-	-	-	-	-	5	6	11
Autoatslēdznieks	-	4	9	-	51	28	17	109
Drēbnieks	-	1	-	-	-	-	-	1
Elektromontieris	-	4	-	-	4	39	28	75
Fotogrāfs	-	-	2	-	-	-	-	2
Frizieris	-	-	-	3	28	26	5	62
Galdnieks	-	2	-	-	-	-	-	2
Inženierkomunikāciju montētājs	-	-	-	-	-	-	5	5
Konditors	-	4	-	-	4	5	-	13
Lietvedis	-	-	32	15	11	-	12	70
Manikīra un pedikīra speciālists	-	-	-	-	5	25	10	40
Metinātāji – gāzmetinātājs, MMA, MAG, MIG, TIG	-	15	98	149	183	143	59	647
Mūrnieks	-	-	-	1	-	-	-	1
Pavārs	1	1	28	33	13	40	26	142
Pirtnieks	-	-	-	-	1	4	1	6
Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	-	-	7	11	53	38	56	165
Šuvējs	-	-	-	-	6	-	6	12

2. pielikums. Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūtās profesionālās kvalifikācijas (LKI 4. līmenis) 2011.-2017.gadā alfabētiskā secībā

Profesionālā kvalifikācija (LKI 4. līmenis)	Kvalifikāciju ieguvušo personu skaits							KOPĀ
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Apdares darbu tehniķis	-	19	7	4	2	3	2	37
Auklis	-	-	133	96	10	-	25	264
Autoelektriķis	-	1	14	8	12	8	18	61
Automehāniķis	26	48	25	20	16	42	59	236
Bārmenis	-	-	-	-	1	-	-	1
Bibliotekārs	-	-	-	-	-	-	12	12
Būvizstrādājumu galdnieks	-	1	-	-	-	-	-	1
Būvtehniķis	-	-	-	1	-	-	-	1
Celtniecības un ceļu būves mašīnu mehāniķis	-	-	-	-	-	-	1	1
Ceļojumu konsultants	-	-	12	-	-	-	-	12
Ceļu būvtehniķis	-	-	-	-	-	12	-	12
Datorizētās ciparu vadības (CNC) metālapstrādes darbgaldu iestatītājs	-	-	-	7	-	-	-	7
Datorsistēmu tehniķis	-	-	2	-	-	8	4	14
Dārznieks	-	-	-	-	1	-	-	1
Dzelzceļa transporta automātikas, telemehānikas un komunikāciju tehniķis	-	2	-	-	-	-	3	5
Elektriķis	-	3	2	41	16	22	7	91
Elektrotehniķis	-	-	-	3	24	64	101	192
Elektronikas tehniķis	-	-	-	-	-	-	2	2
Ekotūrisma speciālists	-	-	-	3	-	-	-	3
Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	-	1	1	-	10	29	60	101
Ēdināšanas pakalpojumu speciālists uz kuģiem	-	-	-	-	-	6	2	8
Ēku būvtehniķis	-	-	-	-	-	1	3	4
Ēku celtnieks	-	-	-	11	14	14	13	52
Foto dizaina speciālists	-	-	-	-	-	-	3	3
Frizieris – stilists	-	-	-	-	-	-	17	17
Iespieddarbu digitālā noformējuma speciālists	-	-	-	-	-	-	4	4
Grāmatvedis	6	1	-	-	23	40	19	89
Inženierkomunikāciju tehniķis	-	-	-	-	-	-	11	11
Klientu apkalpošanas speciālists	-	8	-	-	-	-	-	8
Lauksaimniecības tehnikas mehāniķis	-	-	-	-	5	-	-	5

Lauku īpašuma apsaimniekotājs	-	-	-	15	12	42	24	93
Loģistikas darbinieks	-	-	-	-	-	-	1	1
Lokomotīvu saimniecības tehniķis	2	12	1	14	4	21	-	54
Maizes un miltu izstrādājumu speciālists	-	-	-	-	2	-	-	2
Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	-	-	-	-	-	-	4	4
Mehatronisku sistēmu tehniķis	-	-	-	-	-	-	5	5
Meža mašīnu operators	-	-	-	-	-	1	-	1
Mežsaimniecības tehniķis	-	-	1	-	1	2	4	8
Mēbeļu galdnieks	-	-	-	8	-	2	3	13
Modists	-	-	-	1	-	-	-	1
Multimediju dizaina speciālists	-	-	2	-	-	-	-	2
Mūziķis trompetists, ansambļa vadītājs	-	-	-	-	-	-	1	1
Namu pārzinis	-	202	213	-	-	-	-	415
Poligrāfijas ražošanas tehniķis	-	-	-	-	-	-	5	5
Programmēšanas tehniķis	-	-	-	-	-	4	-	4
Reklāmas pakalpojumu komercdarbinieks	-	-	-	-	-	-	2	2
Stila mēbeļu modelētājs	-	-	-	1	-	-	-	1
Tērpu stila speciālists	-	-	-	-	-	-	1	1
Transporta vagonu tehniķis	-	-	-	-	-	-	1	1
Tūrisma pakalpojumu komercdarbinieks	-	-	-	-	-	12	-	12
Tūrisma informācijas konsultants	-	-	-	-	-	-	14	14
Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta ugunsdzēsējs glābējs	-	-	-	-	192	387	101	680
Valsts policijas jaunākais inspektors	-	-	-	-	-	112	150	262
Valsts robežsardzes inspektors	-	72	69	48	49	99	9	346
Viesmīlības pakalpojumu speciālists	-	-	-	-	4	9	7	20
Viesnīcu pakalpojumu speciālists	-	-	-	-	-	-	12	12
Vizuālās reklāmas dizaina speciālists	-	-	-	1	-	-	-	1
Vizuālā tēla stilists	-	-	-	-	-	-	9	9

3. pielikums. 2014-2015.gadā anketēšanā iegūtie dati pēc personu neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas (LKI 3.-4. līmenis)

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzišanas ceļā iegūtā kvalifikācija	Personu iepriekšējā kvalifikācija	Personu iepriekš iegūtās izglītības līmenis	Eksaminēto personu skaits un nodarbinātība
Elektriķis (LKI 4. līmenis)	fizikas skolotājs; galdnieks; transporta līdzekļa vadītājs; celtnieks; elektromontieris	Augstākā izglītība – 1 Profesionālā vidējā izglītība – 2 Vispārējā vidējā izglītība – 5 Pamatizglītība – 2 Arodizglītība – 2	12 personas no atbilstošās nozares viena uzņēmuma
Lokomotīvu saimniecības tehniķis (LKI 4. līmenis)	mašīnista palīgs; SCB elektromehāniķis; programmēšanas tehniķis	Augstākā izglītība – 1 Profesionālā vidējā izglītība – 9 Vispārējā vidējā izglītība – 1	11 personas no atbilstošās nozares viena uzņēmuma
Rokas lokmetinātājs (MMA) (LKI 4. līmenis)		Augstākā izglītība – 1 Profesionālā vidējā izglītība – 1 Vispārējā vidējā izglītība – 1	3 pašnodarbinātas personas
Viesmīlības pakalpojumu speciālists (LKI 4. līmenis)	bakalaura uzņēmējdarbībā; uzņēmējdarbības speciālists	Augstākā izglītība – 3	3 izglītības iestāžu skolotāji
Sanitārtehnisko iekārtu montētājs (LKI 3. līmenis)	siltumtehniķis; rūpniecisko iekārtu atslēdznieks; virpotājs; tehniķis mehāniķis; automehāniķis; siltuma, ūdens un gāzes speciālists	Augstākā izglītība – 1 Pamatizglītība – 1 Profesionālā vidējā izglītība – 6 Arodizglītība – 2 Vispārējā vidējā izglītība – 2	12 personas no atbilstošās nozares viena uzņēmuma
Aprūpētājs (LKI 3. līmenis)	ainavu tehniķis, pavārs, grāmatvedis, ceļojumu aģents, audējs	Pamatizglītība – 4 Profesionālā vidējā izglītība – 2 Vispārējā vidējā izglītība – 5	11 personas no dažādām nodarbinātības jomām
Pavārs (LKI 3. līmenis)	sociālais pedagogs	Augstākā izglītība – 1	1 izglītības iestādes skolotājs
Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta ugunsdzēsējs glābējs (LKI 4. līmenis)	vadības zinību bakalaura, kuģa stūrmanis, lauksaimniecības tehnikas mehāniķis, kuģa tehniķis	Augstākā izglītība – 1 Profesionālā vidējā izglītība – 13 Vispārējā vidējā izglītība – 8	24 Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbinieki

4. pielikums. 23 profesionālās izglītības kompetences centri

Profesionālās pamata un vidējās izglītības iestādes

Daugavpils Būvniecības tehnikums
 Daugavpils tehnikums
 Jelgavas Tehnikums
 Kandavas Lauksaimniecības tehnikums
 Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma tehnikums
 Ogres tehnikums
 Priekuļu tehnikums
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskola „Saules skola””
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskola”
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Liepājas Valsts tehnikums”
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Nacionālā Mākslu vidusskola”
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Rīgas Valsts tehnikums”
 Profesionālās izglītības kompetences centrs „Ventspils Mūzikas vidusskola”
 Rēzeknes tehnikums
 Rīgas Mākslas un mediju tehnikums
 Rīgas Stila un modes tehnikums
 Saldus tehnikums
 Smiltenes tehnikums
 Valmieras tehnikums
 Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Rīgas Tūrisma un radošās industrijas tehnikums”
 Ventspils Tehnikums

Augstākās izglītības iestāde (isteno akreditētas profesionālās vidējās izglītības programmas)

Profesionālās izglītības kompetences centrs „Rīgas Tehniskā koledža”

Avots: Valsts izglītības informācijas sistēmas reģistrs, 27.07.2018.

Akadēmiskās informācijas centrs
2018